

MEĐUNARODNI POLOŽAJ CIVILNE ZAŠTITE

Samardžija, Nenad

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:664593>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Veleučilište u Karlovcu
Odjel sigurnosti i zaštite
Stručni studij sigurnosti i zaštite

Nenad Samardžija

MEĐUNARODNI POLOŽAJ CIVILNE ZAŠTITE

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2018.

Karlovac University of Applied Sciences
Safety and Protection Department
Professional study of Safety and Protection

Nenad Samardžija

INTERNATIONAL CIVIL PROTECTION POLICY

FINAL WORK

Karlovac, 2018

**Veleučilište u Karlovcu
Odjel sigurnosti i zaštite
Stručni studij sigurnosti i zaštite**

Nenad Samardžija

MEĐUNARODNI POLOŽAJ CIVILNE ZAŠTITE

ZAVRŠNI RAD

Mentor.Dr.sc. Jovan Vučinić, prof.v.š.

Karlovac, 2018.

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
KARLOVAC UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Trg J.J.Strossmayera 9
HR-47000, Karlovac, Croatia
Tel. +385 - (0)47 - 843 - 510
Fax. +385 - (0)47 - 843 – 579

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU

Stručni / specijalistički studij: Sigurnost I zaštite

Usmjerenje: Zaštita na radu   Karlovac, 2018

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA

Student: Nenad Samardžija   Matični broj

Naslov: Međunarodni položaj Civilne zaštite

Opis zadatka: U radu se opisuje i analizira međunarodni položaj civilne zaštite, mehanizmi civilne zaštite, kao i značaj i uloga NATO-a u slučaju izvanrednih situacija, elementarnih nepogoda, akcidenata i ratnih opasnosti po civilno stanovništvo i materijalna dobra.

Zadatak zadan:	Rok predaje rada:	Predviđeni datum obrane
06/2018	11/2018	11/2018

Mentor:
Dr.sc. Jovan Vučinić, prof.v.š.

Prijedcenik Ispitnog povjerenstva:
Dr.sc. Nenad Mustapić, prof.v.š.

PREDGOVOR

Koristim ovu priliku da se zahvalim za svu pomoć i podršku prilikom studiranja kao i izrade ovog rada - mentoru Dr. sc. Jovanu Vučinić, prof.v.š., svim profesorima Veleučilišta u Karlovcu , te članovima obitelji i prijateljima.

Nenad Samardžija

SAŽETAK

Završni rad obrađuje i analizira međunarodni položaj civilne zaštite. U radu se nakon uvoda obrađuje međunarodno – pravni položaj civilne zaštite te međunarodna organizacija civilne zaštite. Zatim se govori o civilnoj zaštiti u Europskoj uniji te o mehanizmu Zajednice za civilnu zaštitu. U drugom dijelu rada analizira se uloga i značaj NATO- pri pomoći strukturama civilne zaštite u svim državama koje ih pozovu u slučaju izvanrednih situacija (elementarne nepogode, akcidenti, ratna razaranja).

Ključne riječi: civilna zaštita, mehanizam Zajednice civilne zaštite, NATO

ABSTRACT

The final paper deals with and analyzes the international position of civil protection. The paper presents the international legal position of civil protection and the international civil protection organization after the introduction. Then we talk of civil protection in the European Union and of the Community Civil Protection Mechanism. The second part of the paper analyzes the role and significance of NATO's assistance to civil protection structures in all countries inviting them in case of emergency (elemental disasters, accidents, war destruction).

Key words: civil protection, the Community Civil Protection Mechanism, NATO

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. MEĐUNARODNI POLOŽAJ CIVILNE ZAŠTITE	4
2.1. Položaj civilne zaštite u međunarodnom humanitarnom pravu.....	4
2.2. Međunarodno pravni položaj civilne zaštite	7
2.2.1. Civilna zaštita na privremeno zaposjednutom teritoriju	9
2.2.2. Međunarodni znak za raspoznavanje civilne zaštite	9
2.2.3. Položaj pripadnika oružanih snaga u civilnoj zaštiti.....	11
2.3. Zaštita stanovništva pri ne-međunarodnim oružanim sukobima	11
2.4. Međunarodna organizacija civilne zaštite(ICDO).....	12
2.4.1. Aktivnosti organizacije civilne zaštite	13
2.4.1.2. Suradnja na međunarodnoj razini	14
2.4.1.3. Okvirna konvencija pomoći sustavu civilne zaštite	14
2.5. Djelovanje ICDO.....	15
2.6. Mjesto i uloga civilne zaštite	17
2.6.1. Osposobljavanje.....	17
2.6.2. Pravovremeno informiranje o mogućim opasnostima	17
2.6.3. Saniranje posljedica	18
2.7. Struktura sustava civilne zaštite	18
3. CIVILNA ZAŠTITA U EUROPSKOJ UNIJI	21
3.1. Mehanizam Zajednice za civilnu zaštitu.....	23
3.1.1. Priprema pripadnika civilne zaštite za međunarodne misije	29
3.1.2. Pripravnost i mobilizacija snaga civilne zaštite.....	29
3.1.3. Odlazak u drugu državu na mjesto događaja	29
3.1.4. Rad na terenu	30
3.1.5. Napuštanje mjesta intervencije	30
3.1.6. Analiza svih provedenih aktivnosti	30
3.2. Sustav civilne zaštite u državama jugoistočne Europe (JIE).....	30
4. ZNAČAJ NATO-a U CIVILNOJ ZAŠTITI I IZVANREDNIM SITUACIJAMA .	33
4.1 Uloga NATO-a u slučajevima civilnih izvanrednih situacija.....	33
4.1.1. SCEPC – Viši civilni komitet za izvanredno planiranje	33
4.1.2. Civilna podrška po članu 5. Alijanse (kolektivna odbrana)	34

4.1.3. Podrška operacijama koje nisu dio člana 5 (odgovor na krize)	35
4.1.4. Podrška nacionalnim vlastima u civilnim iz vanrednim situacijama .	36
4.1.5. Podrška nacionalnim vlastima u zaštiti stanovništva od posljedica upotrebe oružja za masivno uništavanje	36
4.2. Bilateralna suradnja	39
4.3. ZNAČAJ NATO-a U CIVILNOJ ZAŠTITI I IZVANREDNIM SITUACIJAMA	40
4.2.1. Koji su razlozi NATO uključenosti u aktivnosti planiranja	40
4.3.1. Međusobna korelacija NATO - organi države tražitelja	41
pomoći	41
4.3.2. Planiranje za civilne izvanredne situacije u NATO-u	42
5. ZAKLJUČAK	43
6. POPIS SLIKA	44
7. POPIS LITERATURE	45

1. UVOD

Od svog postanka živi svijet izložen je različitim vrstama i oblicima ugrožavanja. Čovjek kao misaono biće jedini je svjestan opasnosti i snosi punu odgovornost za ugrožavanje svih i svega ostalog iz biljnog i životinjskog svijeta, kao i osiguranje uvjeta za život i rad. Ugrožavanju živog svijeta kroz povijest naročito su doprinosili suprotstavljeni interesi na svim razinama života i rada, a posljedica toga su mnogi vođeni ratovi kroz povijest ljudske civilizacije.

Civilna zaštita je osnova sustava zaštite i spašavanja u većini država. Organizira se i razvija se radi zaštite i spašavanja stanovništva, materijalnih, kulturnih dobara i svih ostalih vrijednosti od ugrožavanja i eventualnih posljedica. Potreba za organiziranjem i razvojem civilne zaštite proizašla je zbog mnogih oblika ugrožavanja sa nesagledivim posljedicama za živi svijet, a koja se kroz povijesni razvoj međunarodne zajednice razvijala i usavršavala.

Ratovi su oduvijek predstavljali najveću prijetnju stanovništvu, te ljudskom stvaralaštvu. U svim dosadašnjim ratovima poginulo je više od 3,5 milijardi ljudi. Kako su ratovi bivali sve složeniji i teži, tako su i žrtve istih kao i razaranja postojala sve veća. U suvremenim uvjetima rat predstavlja maksimalnu globalnu prijetnju, jer postojećim arsenalom naoružanja može se uništiti cijeli svijet.

Zbog toga postoje i razvijaju se mnoge mjere zaštite i spašavanja stanovništva i svih ostalih dobara.

Izvori opasnosti zbog kojih je potrebno razviti sustav zaštite i spašavanja, mogu se podijeliti u nekoliko grupa:

- Ratovi kao dio društvene stvarnosti,
- Elementarne nepogode (poplave, potresi, požari, suše, vulkanske erupcije....),
- Akcidenti (Černobil, Fukushime, požari u tvrtkama, rudnicima, naftovodima i plinovodima, razaranje hidrocentrala, nekontrolirano istjecanje opasnih kemijsko – nbioloških sredstava, skladištenje, prijevoz i održavanje nuklearnog oružja i dr.),
- Terorizam,
- Epidemije zaraznih bolesti,
- Onečišćavanje radnog i životnog okoliša,

- Postojanje uvjeta koji pogoduju nastanku ugrožavanja.

Iz navedenog može se zaključiti da su određena ugrožavanja izvan dosega ljudi (elementarne nepogode), neke su rezultat ljudskog proizvoda (akcidenti), neke rezultat pogrešnih procjena (slučajno izazvan akcidenti, zatim neadekvatna primjena znanstvenih rezultata, dok se neke ugroze namjerno izazivaju (terorizam).

Prirodne katastrofe su one koje nastaju kao posljedica djelovanja različitih prirodnih sila, nekontroliranih procesa u okolišu. Posljedice djelovanja ovih procesa ispoljavaju se u vidu potresa, poplava, vulkanskih erupcija i drugih vidova ispoljavanja.

Antropogene katastrofe su one u kojima se pojavljuju ljudi, kao primarni činilac njihovog nastanka. Ponašanje čovjeka s posljedicom ugrožavanja drugih ljudi i okoliša može rezultirati iz neznanja, nehata, nepažnje ili namjernog izazivanja. Posljedice slučajnog, namjernog odnosa ispoljavaju se kao prometne nesreće, požari, eksplozije, ekološka onečišćenja, rušenja objekata i slično. Ratne katastrofe mogu se ispoljavati upotrebom raznog vrsta naoružanja i borbenih sredstava.

Biološke katastrofe nastaju kao posljedice djelovanja patogenih organizama, koji izazivaju zarazne bolesti kod ljudi, životinja i biljaka, a pojavljuju se kao epidemije, ili masovna trovanja bakterijskim toksinima.

Sve navedeni izvori opasnosti i ugroženosti mogu se javiti u nacionalnim i međunarodnim razmjerima pa iz toga proizlazi potreba da svaka država djeluje u zaštiti i spašavanju u svojim okvirima na regionalnoj razini i u okvirima svjetske zajednice.

Uvjeti koji pogoduju ugrožavanju živog svijeta mogu biti:

- Društveno – ekonomske suprotnosti koje dovode do siromaštva, gladi, masovnih bolesti, i ratova,
- Nedostatak potrebne nacionalne ili svjetske svijesti o veličini i snazi pojedinih izvora ugroženosti i o težini mogućih posljedica,
- Mijenjanje odnosa u prirodi, kao što su : povišenje temperature, topljenje leda te podizanje razine mora i slično.

Zbog navedenih izvora opasnosti kao i brojnih uvjeta koji pogoduju ugrožavanju živog svijeta proizlazi potreba za osiguranjem kvalitetnog i uspješnog sustava sigurnosti i zaštite ljudi, materijalnih i ostalih dobara, kako na nacionalnoj tako i na međunarodnoj i svjetskoj razini. Pri tome se javlja zajednička potreba o dogovorima i stvaranju pravila koja će obvezivati na primjenu.

Naziv civilna zaštita potječe od latinske riječi „civis“, što znači građanin. Ovaj naziv ne obuhvaća u potpunosti njenu društvenu ulogu i sadržaj aktivnosti jer se civilna zaštita osim osnovnih namjenskih zadataka angažira i na otklanjanju svih posljedica i saniranju istih. Ostvarivanjem svoje uloge, civilna zaštita u značajnoj mjeri opravdava ulaganje u istu, kroz umanjenje posljedica od različitih izvora ugrožavanja. Zbog toga svaka država i svi njezini organizacijski dijelovi moraju razvijati civilnu zaštitu kao okosnicu zaštitnog sustava za provođenje aktivnosti u svojoj državi i međunarodnoj zajednici.

Katastrofe su svakodnevna realnost koja na različite načine uzima ljudske živote uništava okoliš, stvara ogromne materijalne gubitke za države, regije i međunarodnu zajednicu. U slučaju katastrofalnih posljedica od ratnih djelovanja, tehničko-tehnoloških akcidenata te elementarnih nepogoda, i kada su snaga i sredstva jedne države nedostatna da bi u kratkom vremenu mogla uspješno zaštititi ljudske živote i velike posljedice neophodna je međunarodna suradnja država, te usklađivanje planova i programa za pomoć i brze intervencije. Zbog toga je neophodno da se ta suradnja razvija kontinuirano, da se određena pitanja međunarodno pravno reguliraju, a onda kroz strategiju, programe i planove zaštite i spašavanja operacionaliziraju i u praksi kroz vježbe provjeravaju. Ovi elementi moraju biti ugrađeni u nacionalne strategije zaštite i spašavanja. Države su prisiljene u određenim okolnostima na suradnju, naročito ako su određeni problemi međunarodnog odnosno globalnog značaja u ovim područjima.

2. MEĐUNARODNI POLOŽAJ CIVILNE ZAŠTITE

2.1. Položaj civilne zaštite u međunarodnom humanitarnom pravu

Položaj civilne zaštite u međunarodnom humanitarnom pravu pravno je definiran, međutim mišljenje je da do povreda međunarodnog humanitarnog prava ne dolazi zbog neadekvatnosti njegovih pravila, već do njih dolazi zbog nedostatka volje da se ta pravila poštuju, zbog nezadovoljavajućih sredstava da se ona primjene, zbog neizvjesnosti njihove primjene u nekim situacijama i zbog nedostatka svijesti o tim pravilima kod političkih vođa, zapovjednika, boraca i javnosti uopće.

Studija o običajnom međunarodnom humanitarnom pravu potrebna je i korisna iako postoje dvije ozbiljne prepreke primjeni ugovora u sadašnjim oružanim sukobima u kojima je objašnjena važnost i korisnost primjene. Prva je da se navedeni ugovori ne odnose na države koje ih nisu ratificirale, što zapravo znači da se različiti ugovori međunarodnog humanitarnog prava primjenjuju u oružanim sukobima u zavisnosti od toga koje ugovore su ratificirale uključene države.

Drugo, ugovorno humanitarno pravo ne regulira dovoljno detaljno veliki dio današnjih oružanih sukoba, odnosno ne međunarodnih oružanih sukoba, zbog toga što su ovi sukobi podložni mnogo manjem broju ugovornih pravila nego međunarodni sukobi.

Ratovi i oružani sukobi koji donose stradanja civilnog stanovništva koji ne sudjeluju u istima pripada pravo na zaštitu. Prve praktične primjere humanitarnog pristupa prema žrtvama rata pojavljuju se u drugoj polovici devetnaestog stoljeća (rat između Francuske i Sardinije protiv Austrije gdje je preko 40.000 ranjenika smrtno i stravično stradalo zbog nestanka sanitetskog i zdravstvenog zbrinjavanja. Ove stravične posljedice potakle su Žan-Anri Dunanta da inicira ideju da se u svakoj državi u miru potpiše akt o zaštiti ranjenika i zdravstvenog osoblja u ratu. Zahvaljujući njegovoj inicijativi, 1863. godine osnovan je međunarodni komitet crvenog križa, kao nevladina organizacija za pružanje pomoći u oružanim sukobima ženevske konvencije o zaštiti osoba i određenih kategorija stanovništva od ratnih stradanja su zapravo temeljni međunarodni ugovori kojim su se potpisnice obvezale da će u slučaju rata osigurati potrebnu zaštitu svima onima koji sudjeluju u istome. Posebno je značajno da svim djelatnicima i osoblju koji sudjeluju u takvim aktivnostima mora osigurati odgovarajući stupanj zaštite u odnosu na sudionike sukoba. Prva

ženevska konvencija koja je donijeta 1864. godine odnosila se na pitanje ozlijeđenih i oboljelih osoba na ratištu. Značajno je istaći slijedeće principe te konvencije:

- usvojen je crveni križ kao simbol raspoznavanja,

Princip neutralnosti zdravstvenog osoblja i ustanova i

Pružanje pomoći svim ozlijeđenima bez diskriminacije

Ova konvencija je nekoliko puta dopunjavana i prilagođavana uvjetima oružanih sukoba u cilju povećanja zaštite onima kojima je potrebna u određenim trenucima. Razvoj događaja na svjetskoj sceni doprinijelo je da se nakon završetka drugog svjetskog rata donijela Povelja Ujedinjenih naroda, kao preduvjet za humaniji pristup prema civilima i humanitarnom pravu. U drugoj polovici 1949.godine donesene su slijedeće konvencije kojima se osigurava viši stupanj zaštite civilnom stanovništvu i drugim sudionicima u oružanim sukobima.

Konvencijom o poboljšanju stanja ozlijeđenih i bolesnih pripadnicima oružanih snaga u ratu se osigurava uspješnija zaštita vojnih zdravstvenih ustanova i vozila jer se ne dozvoljava napad na iste.

Konvencija o poboljšanju sudbine ozlijeđenih i bolesnih na brodovima i drugim sredstvima na moru definira i slobodnu plovidbu bolničkim brodovima sa zaštitnim znakom međunarodnog crvenog križa.

Konvencijom o postupanju sa ratnim zarobljenicima regulira pitanje ljudskih i humanih postupanja, zdravstvena skrb, ishrana i dr.

Konvencijom o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata obuhvaća se cjelokupno stanovništvo bez ikakvih političkih, nacionalnih i vjerskih predrasuda. Ovom konvencijom zaštićuje civilno stanovništvo na privremeno zaposjednutoj teritoriji, zaštita materijalnih i kulturnih dobara, uređuje pravni položaj žena i djece kao posebnih kategorija u oružanim sukobima te evakuacije djece iz ugroženih područja, kao i niz drugih mogućnosti zaštite posebnih kategorija stanovništva. Kako se razvoj suvremenog naoružavanja od donošenja tih konvencija sve brže razvijao sa sve većim posljedicama za stanovništvo

Posebno je naznačeno u članku 14. Četvrte konvencije koji predviđa „bolničke i sigurnosne zone i lokacije“ organizirane tako da od posljedica rata zaštite ranjenike, bolesnike, starije osobe, invalide, djecu mlađu od 15 godina, buduće majke i majke djece mlađe od 7 godina“. Najveću zaslugu za donošenje ovih odredbi ima Međunarodno udruženje za zaštitu civilnog stanovništva i znamenitih povijesnih zdanja za vrijeme rata ili oružanih sukoba na čijem je čelu bio Henry George.

U Berlinu je 1954. godine održana Međunarodna konferencija o problemima zaštite civilnog stanovništva koja se smatra prvom svjetskom konferencijom o civilnoj zaštiti. U srpnju 1956. Informativni bilten Ženevskih zona mijenja naziv u „Civilna zaštita“.

Druga međunarodna konferencija Civilne zaštite održana je u Firenci 1957. godine, a Treća u svibnju 1958. godine u Ženevi, (sudjelovalo je 130 delegata iz 33 države). Iste godine Međunarodno udruženje promijenilo je naziv u Međunarodnu organizaciju civilne zaštite (ICDO – International Civil Defense Organization), i donesen je novi Statut.

Međunarodni komitet crvenog križa uz potporu Ujedinjenih naroda u lipnju 1977. godine donio je slijedeće Dopunske protokole na usvojene Ženevske konvencije :

Dopunski protokol o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba, i

Dopunski protokol o zaštiti žrtava ne-međunarodnih oružanih sukoba. Time je zaokružen sustav međunarodnih humanitarnih propisa sa temeljnim ciljem zaštita ljudi u sukobima.

Na svjetskim konferencijama koje se redovito održavaju kao tematske, raspravlja se o bitnim pitanjima zaštite i spašavanja važnim za svaku državu (zaštita od radijacije, zaštita na radu, medicina u uvjetima velikih nesreća itd.). U međunarodnoj organizaciji civilne zaštite prikupljaju se i razmjenjuju iskustva u zaštiti i spašavanju u ratnim uvjetima, uvjetima prirodnih katastrofa, potiče se razvoj civilne zaštite i oblikuju preporuke za rješavanje određenih problema.

Važnost civilne zaštite potvrđena je i u NATO-u, što se vidi po podatku da je Savjet NATO-a još prije dvadesetak godina preporučio svojim članicama da osiguraju organiziranje civilne zaštite u svim poduzećima s više od trideset zaposlenih, uključujući stvaranje postrojbi u skladu sa veličinom poduzeća.

Razvoj regionalne i međudržavne suradnje dovodi do suradnje iz područja civilne zaštite naročito u pogledu zaštite od elementarnih nepogoda, tehničkih katastrofa i ugrožavanja okoliša. Takav razvoj je u skladu s općim trendovima prebacivanja težišta zaštite i spašavanja s ratnih zbivanja na mirnodopske katastrofe.

2.2. Međunarodno pravni položaj civilne zaštite

Građa civilne zaštite ugrađena je u razne međunarodne konvencije, deklaracije i druge međunarodne akte koje je preuzela i Republika Hrvatska.

Kodifikacija međunarodnog ratnog prava a time i položaja civilne zaštite bila je dosta spora, iako se začeci pojavljuju u starom i srednjem vijeku, te se društvo do sada nije šire upoznavalo s međunarodnim konvencijama koje reguliraju položaj civilne zaštite u međunarodnoj zajednici.

Pravila međunarodnog ratnog prava značajan su faktor u zaštiti od ratnih djelovanja, iako se ista u većini slučajeva ne poštuju. Praksa je pokazala da nepoštivanje ratnog prava jedne strane izaziva protumjere s druge strane, čime se obostrano povećavaju posljedice, razaranja i žrtve.

Razvoj naoružanja i ratne tehnike izbrisao je granicu između fronta i pozadine pa su i pored zabrana mnogi objekti i civilno stanovništvo postali ciljevi ratnih razaranja. Zbog toga je potrebno poduzimati određene mjere kojima bi se zaštitilo stanovništvo i materijalna dobra. Taj sustav zaštite i spašavanja naziva se Civilna zaštita.

Civilnu zaštitu s obzirom na posljedice ratovanja nije bilo teško međunarodno pravno ustrojiti jer je to bila opća potreba. Posebnu važnost za civilnu zaštitu imaju doneseno Protokoli I i II, - 1977.godine. U glavi III Protokola I predviđa se opća zaštita civilnih objekata, škola, stambenih zgrada, hramova, hrane, stoke, brane, nasipi, nuklearne centrale i drugo. U Glavi VI Protokola I pod pojmom civilna zaštita podrazumijeva se obavljanje humanitarnih aktivnosti da bi se zaštitilo civilno stanovništvo.

Zadaci civilne zaštite koji proizlaze iz međunarodnog prava su slijedeći:

Služba uzbune,

Evakuacija,

Stavljanje na raspolaganje i ustrojavanje skloništa,

Primjena mjera zamračivanja,

Spašavanje,

Sanitetska služba, uključujući prvu pomoć i vjersku pomoć,

Zaštita od požara,

Otkrivanje i označavanje opasnih zona,
Dekontaminacija i druge slične mjere zaštite,
Pružanje hitnog smještaja i opskrbe,
Hitna pomoć u uspostavljanju i održavanju reda u stradalim zonama,
Hitno uspostavljanje neophodnih službi od javnog interesa,
Hitno pokapanje,
Pomoć u očuvanju dobara za opstanak
Dopunske aktivnosti potrebne za obavljanje bilo kojih navedenih zadaća.

Institucionalno postavljanje civilne zaštite definirano je kroz organizaciju, osoblje i materijalnu organizaciju.

Pod pojmom „organizacije civilne zaštite“ razumijevaju se ustanove i druge postrojbe koje je nadležna vlast organizirala ili ovlastila da obavlja određene funkcije zaštite i spašavanja.

Pod pojmom “osoblje organizacije civilne zaštite“ misli se na osobe koje je sukobljena strana odredila isključivo za upravljanje organizacijama civilne zaštite.

Pod pojmom materijalna organizacija civilne zaštite podrazumijeva se oprema, opskrba i prijevozna sredstva koje civilna zaštita upotrebljava za potrebe provođenja mjera civilne zaštite.

Zaštitom su obuhvaćeni i civili koji nisu u organiziranom sustavu civilne zaštite ako se uključuju u akcije zaštite i spašavanja pod nadzorom i vođenjem civilne zaštite. Sustav civilne zaštite ne smije biti vojno napadnut, i mora im se dozvoliti pristup tamo gdje je neophodna njena prisutnost radi izvršavanja zadataka. Isto je i sa objektima i materijalima koje civilna zaštita koristi za svoje zadatke. Protokolom je regulirano da se neće podrazumijevati štetne aktivnosti po drugu stranu ako :

Civilna zaštita izvršava određene aktivnosti pod nadzorom vojnih vlasti;

Osoblje civilne zaštite nosi osobno naoružanje radi održavanja reda pri izvršavanju svojih aktivnosti:

Osoblje civilne zaštite surađuje sa vojnim osobljem sa ciljem provođenja uspješnijih mjera zaštite i spašavanja;

Organizacija civilne zaštite je organizirana po vojnom principu.

2.2.1. Civilna zaštita na privremeno zaposjednutom teritoriju

Protokolom I regulirano je da civilna zaštita ima pravo na svoje djelovanje i na teritoriju koji je agresor privremeno zaposjeo. U tim specifičnim uvjetima djelovanja civilnoj zaštiti se može uzeti lako naoružanje koje ima za održavanje reda i mogu se uzeti objekti koje je koristila civilna zaštita . Ono što regulira Protokol I značajno je istaći:

Agresor ne može zahtijevati da civilna zaštita prvo izvršava zadatke za njegove potrebe;

Ne može se mijenjati namjena skloništa;

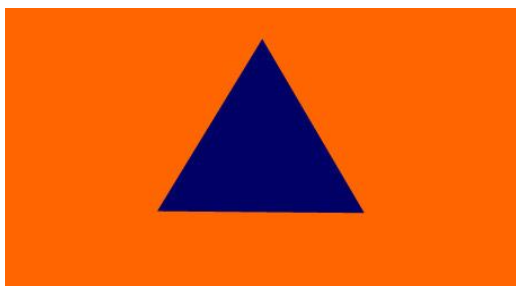
Ne može se mijenjati organizacija sustava civilne zaštite;

Uvjeti djelovanja pripadnika civilne zaštite drugih zemalja koji su se našli na ovom teritoriju moraju biti u skladu sa Protokolom I.

Članovi vojnog osoblja koji služe u civilnoj zaštiti postaju ratni zarobljenici ukoliko se nađu u vlasti druge strane. Na zaposjednutim teritorijima oni ne mogu zbog interesa civilnog stanovništva tog teritorija biti korišteni za provedbu njezinih zadaća, ali pod uvjetom da se prijave za takve zadatke ukoliko je takav rad opasan. Zgrade, oprema i prijevozna sredstva vojnih postrojbi koji su dodijeljeni postrojbama civilne zaštite biti će jasno označeni njezinim međunarodnim znakom raspoznavanja, a on bi trebao biti što veći radi bolje uočljivosti.

2.2.2. Međunarodni znak za raspoznavanje civilne zaštite

Sustav civilne zaštite sa svim svojim sastavnicama sukladno Protokolu I mora biti prepoznatljiv i obilježen sa međunarodnim znakom civilne zaštite.

Slika 1. Međunarodni znak civilne zaštite

Zastava je narančasta s plavim jednako straničnim trokutom u sredini jednim vrhom okrenutim gore. To je suglasnost za oznake civilne zaštite s međunarodnim ugovorima i ženevskom konvencijom. Dopušta se mogućnost da strane u sukobu dogovore i upotrebu posebnih signala identifikacije civilne zaštite. Ti signali mogu da se koriste samo za izvršavanje propisanih aktivnosti. Strane u sukobu moraju poduzimate sve potrebne mjere da bi se spriječila zloupotreba znaka. Međunarodni znak civilne zaštite može se uz suglasnost nacionalnih vlasti koristiti u miru za raspoznavanje civilne zaštite. Raspoznavanje sanitetskog i vjerskog osoblja civilne zaštite, sanitetskih postrojbi i sanitetskog prijevoza moguće je putem oznake crvenog križa, crvenog polumjeseca ili crvenog lava ili sunca na bijelom polju, dok pripadnici civilne zaštite moraju imati sobom i osobnu iskaznicu civilne zaštite. Međunarodni znak raspoznavanja biti će onoliko velik koliko to odgovara okolnostima, treba ga istaknuti na ravnim površinama ili na zastavama da se što bolje uočava. Preporuča se da da pripadnici civilne zaštite na svojim odorama civilne zaštite nose ovaj znak. Može se izrađivati od materijala koji se lako opažaju i sa većih udaljenosti, slabije vidljivosti i noću. Pripadnici civilne zaštite moraju sa sobom nositi iskaznicu civilne zaštite (formata 74m/m x 105m/m, vidi sliku 2.). Ukoliko je osoblju civilne zaštite dozvoljeno nošenje oružja to mora biti istaknuto u toj karti.

(Prostor rezerviran za ime zemlje i vlasti koje izdaju ovu kartu)		
	OSOBNNA KARTA za osoblje CZ	
Ime i prezime		Visina ..... Boja očiju ..... Boja kose .....
Datum rođenja		Ostali osobiti znaci ili napomene
Broj identiteta (ako postoji)		.....
Nosilac ove karte je zaštićen Ženevskom konvencijom od 12. 8. 1949. i Dopunskim protokolom uz ženevske konvencije od 12. 8. 1949, koji se odnosi na zaštitu žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I)		.....
.....		Oružje .....
u svojstvu		Fotografija nosioca
Datum izdavanja	Broj karte	Pečat
Datum isteka važnosti		Potpis nosioca ili otisak prsta, ili jedno i drugo
	Potpis vlasti koja izdaje	.....

Slika 2. Prikaz osobne karte za osoblje civilne zaštite

2.2.3. Položaj pripadnika oružanih snaga u civilnoj zaštiti

Prema međunarodnom protokolu I pripadnici oružanih snaga koji se dodjeljuju civilnoj zaštiti imaju pravo na određenu zaštitu kao i osoblje civilne zaštite ako:

Ne obavljaju druge vojne obveze za vrijeme sukoba,

Posjeduju lako naoružanje za samoobranu,

Ne sudjeluju u neprijateljstvima i ne nanose posljedice drugoj strani,

Obavljaju zadatke civilne zaštite isključivo na teritoriji strane u sukobu kojoj pripada

Objekti , oprema i prijevozna sredstva oružanih snaga koja su dana na korištenje civilnoj zaštiti moraju biti osigurane sa međunarodnim znakom civilne zaštite.

2.3. Zaštita stanovništva pri ne-međunarodnim oružanim sukobima

Radi osiguranja humanog postupanja za osobe koje ne sudjeluju u ne-međunarodnim oružanim sukobima predviđeno je poštovanje njihove osobnosti, i sigurnosti temeljnih jamstava. U tom smislu donešen je Protokol II koji se primjenjuje na pripadnike oružanih snaga određene države i pobunjenike – naoružane skupine koje su zbog nezadovoljstva politikom ili drugom idejama i ciljevima odlučile se da do tih ciljeva dođu oružanim putem, misleći da mirnim putem do toga ne mogu doći. Cilj primjene ovog Protokola II je zaštititi djece, te human postupak prema onima koji su zarobljeni i ranjeni. Protokolom je predviđeno da se ne napada civilno stanovništvo, širenje represije i straha među civilnim stanovništvom sve dotle dok isto ne sudjeluje u oružanim sukobima. Nije dopuštena upotreba gladi kao oblik borbe, niti uništavanje ili stavljanje van upotrebe hrane, vode za piće i ostalog vezanog za život stanovništva. Evakuacija (preseljenje stanovništva) za vrijeme ove vrste sukoba moguća je samo ako procjenom vojnih operacija se zahtjeva radi njihove sigurnosti.. Civilno stanovništvo može se uključiti dobrovoljno u provedbu akcija zaštite i spašavanja ozlijeđenih i bolesnih .

Snaga svih konvencija i njihovih Protokola je u njihovoj moralnoj snazi, kao i humanom aspektu koji sve strane na to obvezuje na pridržavanje i primjenu uz podršku najšire javnosti.

2.4. Međunarodna organizacija civilne zaštite(ICDO)

Međunarodna organizacija civilne zaštite (International Civil Defence Organization – ICDO) smatra se sljedbenikom Međunarodnog udruženja ženevskih centara iz 1931. godine. Ovo udruženje borilo se za osiguranje prostora za evakuaciju i sklanjanje civilnog stanovništva pri vođenju oružanih sukoba, te je 1958. godine preimenovano u Međunarodnu organizaciju civilne zaštite. Treća svjetska konferencija o civilnoj zaštiti održana je u Ženevi uz nazočnost 130 članova iz 23 zemlje, uključujući predstavnike prve tri vlade koje su pristupile organizaciji (Egipat, Iran i Filipini). Već tada ova organizacija je istakla slijedeća pitanja koja je trebalo rješavati radi uspješnosti zaštite i spašavanja:

Sagledavanje različitih prirodnih opasnosti,

Suradnja među institucijama za borbu protiv katastrofa,

Plan za ublažavanja gubitaka,

Koordinacija između institucija u pogledu prevencije i pružanja pomoći u slučaju katastrofa na području stanogradnje i građevinarstva koje služe čovjeku,

Politika civilne zaštite u razvijenim zemljama,

Civilna zaštita i izgradnja skloništa ,

Uloga volontera u civilnoj zaštiti,

Međunarodna pomoć i spašavanja –koordinacija u slučaju katastrofe,

Meteorološke službe u funkciji civilne zaštite,

Potporna među općinama u području civilne zaštite.

Glavni zadaci nove organizacije su koordinacija nacionalnih sustava civilne zaštite, istraživanje problematike zaštite i spašavanja te koordinacija u pružanju pomoći na međunarodnom planu u slučaju velikih posljedica od ratnih razaranja i mogućih katastrofa od akcidenata ili elementarnih nepogoda. Ova organizacija nije sastavnica Organizacije ujedinjenih naroda (OUN) , ali joj se dozvoljava da surađuje sa svim institucijama i tijelima OUN radi provođenja aktivnosti vezanih

za zaštitu i spašavanje . Po svojim dosadašnjim rezultatima i doprinosu trebalo bi inicirati da ova organizacija preraste u specijalnu instituciju za razvoj, usmjeravanje, pomoć i koordinaciju razvoja civilne zaštite u svim državama, te da koordinira i usmjerava sve aktivnosti vezane za pružanje pomoći pojedinim državama ili regijama u slučaju potrebe. Za sada ne postoji druga organizacija ili udruženje koje se brine o tim zadacima na razini međunarodne zajednice. Sjedište joj je u Ženevi. Predstavnici država koji su osnovali ovu organizaciju na skupštini su donijeli međunarodni ugovor , 01.03.1972. godine kojim ICDO ima položaj međuvladine organizacije koji obvezuje sve države da ga prihvate kao članice te organizacije. ICDO funkcionira na principu pružanja pomoći državama članicama, kao i aktivnosti na unapređenju suradnje po pitanju civilne zaštite među državama. Njezin rad se odvija kroz aktivnosti zaštite i pružanja pomoći nacionalnim sustavima civilne zaštite. Pri tome posebno je značajna njezina aktivnost kroz slijedeće zadatke :

Objedinjava sve snage i sredstva nacionalnih struktura civilne zaštite za eventualne intervencije i pomoći drugim državama,

Razvija i usmjerava princip solidarnosti među državama.

2.4.1. Aktivnosti organizacije civilne zaštite

Značajna aktivnost koja doprinosi značajnom položaju i ugledu civilne zaštite u međunarodnoj zajednici je:

Organiziranje i razvoj nacionalnih sustava civilne zaštite

U cilju uspješnijeg organiziranja i razvoja sustava civilne zaštite u nacionalnim okvirima ICDO predlaže :

Razvojni programi i sadržaji istih vezani za planiranje, rukovođenje, materijalnu opremljenost i osposobljavanje osoblja civilne zaštite po određenim programima. Kada je u pitanju osposobljavanje, organiziraju se određene vrste obuke za osoblje iz članica Organizacije u Švicarskoj (centar u Vangenu),

Izdavanje određenih publikacija za menadžere i osoblje civilne zaštite. Posebno se ističu izdanja:

Pravila ponašanja u slučaju nesreća,

Uputstvo za upravljanje u slučaju nesreća,

Priručnik za spašavanje u lokalnim zajednicama,

Priručnik za Međunarodni okvirni plan razvoja civilne zaštite,

Specijalne programe kao pilot – projekte za osposobljavanje rukovodećeg osoblja civilne zaštite. Tim programima se ističu principi na kojima se organizira i razvija civilna zaštita.

Posebno je u ovom dijelu značajno istaći da ICDO posjeduje dokumentacijski centar s knjižnicom koji je potpuno kompjuteriziran na usluzi svim državama svijeta u kome se nalazi preko 30.000 raznih dokumenata, oko 3000 knjiga i preko 200 raznih časopisa kao i razni drugi dostupne vrste dragocjene građe.

2.4.1.2. Suradnja na međunarodnoj razini

Uloga ICDO je da suradnji u iznalaženju mogućnosti suradnje svih članice ove organizacije kao i šire u sustavu civilne zaštite, a naročito :

Propagira i afirmira kulturu djelovanja civilne zaštite, shodno pravilima međunarodnog humanitarnog prava,

Pomaže pri koordinaciji stvarnih aktivnosti provođenja zaštite i spašavanja na određenim područjima,

2.4.1.3. Okvirna konvencija pomoći sustavu civilne zaštite

Okvirna konvencija pomoći sustavu civilne zaštite doprinosi radu u pripremama, organizaciji i provođenju akcija zaštite i spašavanja. Njezin cilj je iniciranje suradnje organizacije civilne zaštite svih članica na visok stupanj suradnje i usklađivanju svih aktivnosti kako bi u stvarnoj situaciji potrebne snage i sredstva sudionika sustava zaštite i spašavanja bez konfuzije mogli brzo, pravovremeno i uspješno pomoći jedni drugima u saniranju teških posljedica. U ovoj konvenciji definirani su principi na kojima se zasniva pružanje pomoći, a oni su :

Država koja pruža pomoć drugoj državi mora poštivati suverenitet i teritorijalni integritet države kojoj se pruža pomoć,

Pri pružanju pomoći drugoj državi u obzir se ne smiju uzimati vjerska, nacionalna pripadnost, jezik, kultura i svaka druga slična obilježja,

Pružanje samo one pomoći koju država primalac iste traži,

Pružanje pomoći je moguće samo ako država kojoj je ista neophodna pristane na to.

Okvirnom konvencijom regulirani su opći i posebni uvjeti pomoći. U opće uvjete spadaju :

Država kojoj nije neophodna pomoć obvezuje se osigurati sve relevantne podatke vezanu za potrebne akcije, radi lakše i brže provedbe iste,

Država koja pruža pomoć, može to učiniti samo s onim snagama i sredstvima koje je tražila druga država,

Sve formalnosti vezane za ulazak snaga i sredstava druge države moraju biti svedene na minimum formalnosti,

Vrijeme boravka ovakvih snaga u drugoj državi završava se po prestanku provedenih aktivnosti.

Posebni uvjeti pružanja pomoći reguliraju se putem određenih vrsta sporazuma, ugovora i drugih dogovorenih načina između država.

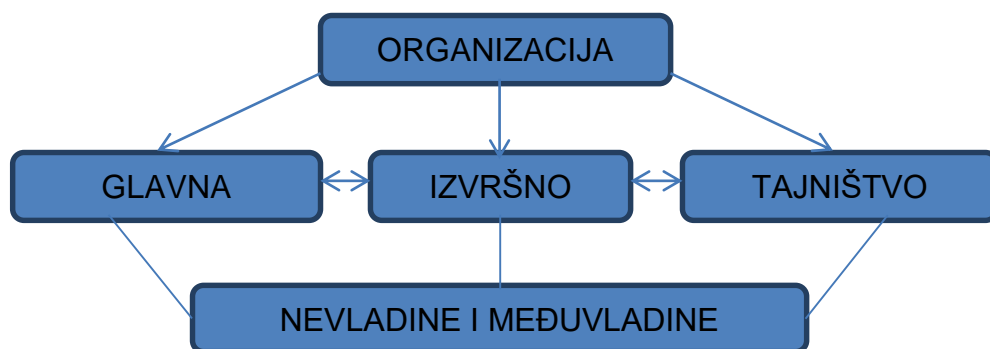
2.5. Djelovanje ICDO

Godine 1966. nakon druge međunarodne konferencije o zaštiti od zračenja, države članice usvojile su tekst Ustava (međunarodna konvencija) kojim se ICDO dodjeljuje status međuvladine organizacije. Njime se definira glavni cilj Organizacije, a to je intenzivirati i koordinirati na svjetskoj skali razvoj i unapređenje organizacije, sredstava i tehnika za sprječavanje i smanjenje posljedica prirodnih katastrofa u miru ili uporabe oružja i ratne tehnike i opreme za vrijeme oružanog sukoba. Ustav je stupio na snagu 01.03.1972. godine na prvoj Skupštini država članica. Tijekom 1975. Godine Ustav je registriran u Tajništvu Ujedinjenih naroda u New Yorku, a 1976.godine ICDO i švicarska Vlada potpisale sporazum o pravnom statusu organizacije u Švicarskoj. Članstvo u Organizaciji je otvoreno za sve države., Trenutno u ICDO je zastupljeno :

50 država članica ICDO,

16 promatrača članica ICDO,

13 pridruženih članova.

Slika 3. Organizacijski prikaz rada ICDO

Glavna skupština je vrhovni autoritet organizacije ICDO. Svaka država članica ima jednog svog delegata – predstavnika u skupštini. Skupština se sastaje barem jednom u dvije godine, a izvanredne sjednice mogu biti sazvane na zahtjeva izvršnog tijela ili većine članice. Skupština bira predsjednika i zamjenika predsjednika kao i druge dužnosnike na početku svakog redovnog zasjedanja. Oni će biti na dužnosti dok se njihovi nasljednici ne izaberu.

Izvršni tijelo organizacije bira skupština uzimajući u obzir ravnomjernu geografsku zastupljenost članica. Članovi vijeća biraju se na četiri godine, a jedna polovica se obnavlja svake dvije godine. Vijeće se sastaje najmanje jednom godišnje, uz određivanje mjesta sastanka. Vijeće bira predsjednika i podpredsjednika iz reda svojih članova. Zadaci vijeća su provođenje odluka skupštine organizacije.

Tajništvo organizacije se sastoji od glavnog tajnika i administrativnog osoblja koji obavljaju sve pripreme sjednica i izvješća za potrebe organizacije. Glavnog tajnika imenuje skupština organizacije.

Organizacija mora uspostaviti dobre odnose i suradnju s međuvladinim i nevladinim organizacijama koje su značajne sa svojim aktivnostima za daljnji razvoj i djelovanje sustava civilne zaštite. U svijetu se danas koriste razne mogućnosti kao što su razgovori, debate, konferencije, otvoreni dani, vježbe demonstracija zaštitne opreme i sredstava i drugi oblici koji doprinose učvršćivanju položaja civilne zaštite u međunarodnim razmjerima.

Članstvo u organizaciji otvoreno je za sve države koje prihvate i ratificiraju Konstitutivni ugovor. Godišnja članarina je do 60.000 švicarskih franaka. Države – kandidati za članstvu, mogu da traže status promatrača, koji im omogućava prisustvovanje na skupštini bez prava glasa.

Zadaća ICDO je da svim državama –članicama osigura tehnički vid pomoći i time doprinese razvijanju sustava civilne zaštite i na nacionalnom planu svake

članice. Pri tome jedno od osnovnih poteškoća za razvoj civilne zaštite na državnoj razini je moguće pitanje političke odgovornosti, koje svaka država treba rješava na svoj način. Svaka država trebala bi imati svoju strategiju zaštite i spašavanja kao okvir i koncept za razvoj sustava civilne zaštite.

2.6. Mjesto i uloga civilne zaštite

Civilna zaštita kao neophodna sastavnica cjelokupnog sustava zaštite i spašavanja trebala bi u miru i ratu biti glavna okosnica svih aktivnosti i mjera za zaštitu i spašavanja stanovništva, materijalnih dobara i ostalih. Njen razvoj trebao bi se zasnivati na strategiji za zaštitu i spašavanje. Odgovorne osobe za civilnu zaštitu moraju tražiti od nacionalnih vlada da u strategiji razvoja države, civilna zaštita zauzme mjesto i poziciju iz koje će se moći izboriti za odgovarajuća financijska sredstva za svoj status. Odgovorne osobe za civilnu zaštitu moraju biti vrlo sposobne i uvjerljive prema vlasti kako bi se osigurali potrebni uvjeti da civilna zaštita u određenom trenutku svojom organiziranošću i spremnošću može se uključiti i preventivni i operativno u provođenje svih aktivnosti vezanih za sprečavanje i saniranje posljedice koje u mirnodopskom i ratnom vremenu mogu pogoditi prostore države. Takvim pristupom civilna zaštita usmjerava se prema slijedećim zadacima:

2.6.1. Osposobljavanje

Sve osoblje civilne zaštite mora se osposobiti za predviđene zadatke. Zbog toga je neophodno raditi planove i programe za osposobljavanje svih sastavnica civilne zaštite od povjerenika, postrojbi i organa rukovođenja. Akcent mora biti na kvalitetnoj i kasnije praktičnoj provjeri svega onoga što se teorijski prošlo. Isto tako potrebno je osposobiti cjelokupno stanovništva jer i ono ima zakonske i moralne obveze da se u slučaju potrebe uključuje u aktivnosti zaštite i spašavanja. Posebno voditi računa da osposobljavanje provode ustanove koje za to imaju kvalitetno osoblje i materijalnu opremljenost.

2.6.2. Pravovremeno informiranje o mogućim opasnostima

Putem centara koji su osnovani u mnogim državama i koji sa sigurnosno – zaštitnog aspekta i svakodnevno motre i prate i uočavaju sve moguće opasnosti

i akcidente, moguće je u znatnoj mjeri brzo aktivirati snage i sredstva za zaštitu i spašavanje stanovništva i materijalnih dobara u određenim područjima. Ti centri organizacijski su različito uklopljeni u sigurnosne sustave(u Republici Hrvatskoj ti centri djeluju pri Državnoj upravi za zaštitu i spašavanje – DUZS). Centri kadrovski i tehnički moraju biti organizirani , opremljeni i uvezani u cjelokupni sustav zaštite i spašavanja i šire kao bi pravovremeno putem medija i na druge načine brzo obavijestiti vlast, sve institucije i ustanove koje se uključuju u sustav zaštite i spašavanja po prirodi svoje djelatnosti , kao i cjelokupno stanovništvo. Na taj način osigurava se dragocjeno vrijeme za pripremu evakuacije stanovništva, stočnog fonda i materijalnih dobara i njihovo zbrinjavanje na drugim lokacijama. Sve organizacije, kao što su Državni hidrometeorološki zavod, inspekcije, operateri, središnja tijela državne uprave nadležna za obranu i unutarnje poslove, sigurnosno – obavještajna zajednica, druge organizacije kojima su prikupljanje i obrada informacije od značaja za zaštitu i spašavanje dio redovne djelatnosti kao i ostali sudionici sustava zaštite i spašavanja, dužni su informacije o prijetnjama do kojih su došli iz vlastitih izvora ili putem međunarodnog sustava razmjene, a koje mogu izazvati katastrofu i veliku nesreću, odmah po saznanju dostaviti Državnoj upravi. Državna uprava informacije koristi za poduzimanje mjera iz svoje nadležnosti te provođenje standardnih operativnih postupaka. Informacije Državna uprava dostavlja čelnicima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, na temelju kojih informacija nalažu pripravnost operativnih snaga i poduzimaju druge mjere iz Planova i provođenje

2.6.3. Saniranje posljedica

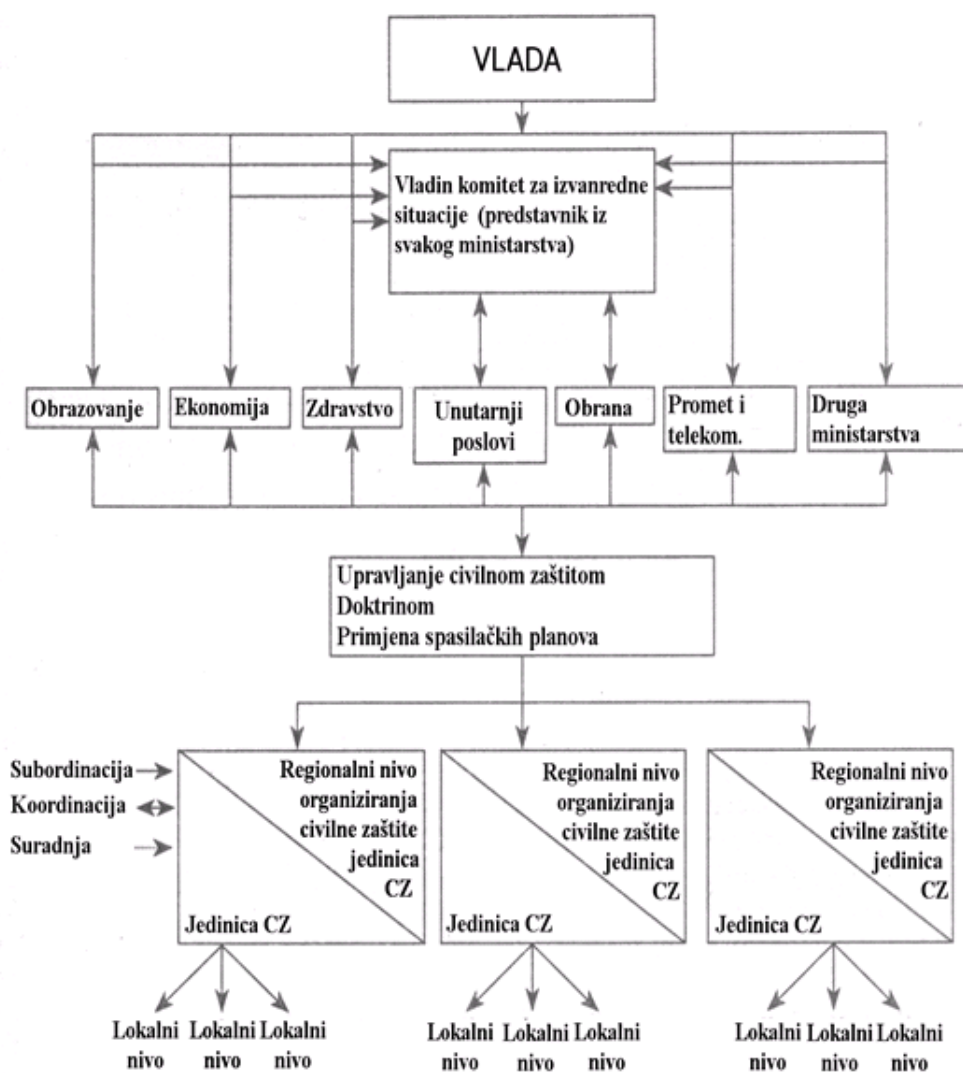
U slučaju nastanka posljedica za stanovništvo, poduzimaju se sve potrebne mjere da bi se stvorili minimalni uvjeti za život stanovnika na određenom području. Svi raspoloživi kapaciteti , snage i sredstva se koriste za brzu sanaciju i otklanjanje posljedica.

2.7. Struktura sustava civilne zaštite

Sustavno stajalište zahtjeva usklađivanje svih aspekata organizacije zaštite i spašavanja. To znači da dolazi do povezivanja strategije, doktrine i vizije organizacija, razvoja i djelovanja civilne zaštite u državi. Sustavna istraživanja i analize omogućavaju racionalizaciju i smanjenje materijalnih troškova pri

osmišljavanju, razvijanju i širenju sustava zaštite i spašavanja , ali nikako na štetu raspoloživih materijalnih i drugih kapaciteta jednog društva.

Struktura civilne zaštite različita je u državama. Ovisi o veličini države, razvijenosti, procjeni ugroženosti, strategiji i doktrini obrane i zaštite i spašavanja, kao i iskustvima i spoznajama kroz dosadašnje organizacijske oblike djelovanja. U nekim državama civilna zaštita djeluju u okvirima ministarstava obrane ili unutarnjih poslova, kod nekih u okvirima državnih ustanova i uprava, negdje djeluju kao samostalna organizacija koja za svoj rada odgovara najvišim zakonodavnim tijelima. Osobne i materijalne formacije su različite i svaka država odlučuje koji su vrste, veličine formacija i opremljenosti najprikladnije za njih, s obzirom na prije istaknute okolnosti. Na međunarodnoj konferenciji o civilnoj zaštiti u Kini, 1998.godine dat je prijedlog organizacije civilne zaštite u nacionalnim okvirima od strane ICDO.

Slika 4. Prijedlog ICDO za organizaciju civilne zaštite u nacionalnim okvirima

3. CIVILNA ZAŠTITA U EUROPSKOJ UNIJI

Slika 5. Zgrada EU u Briselu

U Europskoj uniji pojam civilna zaštita obuhvaća sve aktivnosti koje u Republici Hrvatskoj nazivamo zaštita i spašavanje. To se odnosi na zaštitu prvenstveno ljudi, ali i okoliša i imovine, uključujući kulturnu baštinu, u slučajevima velikih katastrofa, tj. prirodnih, tehnoloških, radioloških ili akcidenata po okoliš unutar i izvan zajednice

Zakonski okvir koji uređuje europsku civilnu zaštitu temelji se na dva glavna zakonska propisa, a to su Odluka Vijeća kojom se uspostavlja Mehanizam Zajednice za civilne zaštite (izmjena, 2007/779/EZ, Euratom) i Odluka Vijeća kojom se uspostavlja Financijski instrument za civilnu zaštitu (2007/162/EZ, Euratom).

Organizacijski i strukturno civilna zaštita je u zemljama EU na razini civilnog planiranja za slučajeve izvanrednih stanja. Razvoj i suradnja te integracija mogući su putem interakcije između država Europe.

U razdoblju 1985. Godine do 2002. Godine usvojeno je više rezolucija čime je uspostavljen zajednički program djelovanja civilne zaštite u uvjetima izvanrednih stanja. U vezi toga postavljeni su slijedeći ciljevi :

Organiziranje i podrška za uspješniji sustav civilne zaštite na nacionalnom i regionalnom nivou,

Uspostava bolje suradnje u području civilne zaštite u području centralne i istočne Europe,

Poboljšanje razmjene iskustava i informacija među državama,

Omogućavanje humanitarne pomoći u potrebnim situacijama,

Ostale aktivnosti koje će doprinosti uspješnijoj suradnji i kvalitetnijem razvoju civilne zaštite kao i njihovoj uporabi u slučaju potrebe i osiguranje da sustav funkcionira kao jedinstvena organizacija.

Akcijskim programom EU u području civilne zaštite dogovorene su slijedeće aktivnosti:

Izrada projekata i razmjena stručnjaka za civilnu zaštitu,

Vježbe, i

Provođenje uzajamne pomoći.

Izradom projekata obuhvaćaju se slijedeće aktivnosti u području civilne zaštite :

Preventivni pristup u slučaju elementarnih i drugih nepogoda,

Razmjena stručnjaka odgovornih za djelovanje civilne zaštite,

Pripremljenost za djelovanje zdravstvenih ustanova i organizacija,

Pravovremeno informiranje javnosti.

Preventivni pristup ima za cilj uspostavljanje monitoringa mogućih opasnosti i rizika, izrada karti rizika, organizacija potrebnih snaga za eventualne upotrebe, osiguranje materijalnih dobara, osposobljavanje pripadnika civilne zaštite osiguranje financijskih sredstava, informiranje kao i druge aktivnosti. Za osposobljavanje pripadnika civilne zaštite kao i ustanova i tvrtki koje se po prirodi svoga posla uključuju u sustav civilne zaštite mogu se izvoditi različite vrste vježbi i treninga. Vježbama se posebno osposobljavaju i usavršavaju organi rukovođenja civilnom zaštitom.

Cilj razmjene stručnjaka u području civilne zaštite je dovođenje svih snaga i sredstava civilne zaštite u potpunu spremnost za eventualne intervencije u miru i ratu. Razmjena treba da osigura kvalitetnije osposobljavanje pripadnika, organizaciju zajedničkih vježbi, razrada i izrada dokumenata shodno metodologiji planiranja i upravljanja u izvanrednim stanjima, kao i racionalniji pristup u organiziranju i pripremanju svih snaga društva za takva stanja. Kroz

razmjenu iskustava i mišljenja usvajati još bolje prijedloge i rješenja radi što uspješnije zaštite i spašavanja svih resursa društva. Stručnjaci moraju dobro osmisliti pitanje provođenja i organiziranja uzajamne pomoći, gdje je svaka država članica ICDO obvezna pružiti svu moguću pomoć u području provođenja mjera i aktivnosti zaštite i spašavanja stanovništva i materijalnih i drugih dobara druge države.

Sa svim zdravstvenim ustanovama neophodno je usklađivanje planova radi pravovremene pripremljenosti svih zdravstvenih ustanova za uključivanje u akcije zaštite i spašavanje stanovništva u izvanrednim stanjima. Zdravstvo Republike Hrvatske ima izuzetno dragocjeno iskustvo pri pružanju pomoći, zbrinjavanju i liječenju stanovništva koje je steklo pri trajanju domovinskog rata.

Svim državama članicama osiguravaju se potpune informacije puna 24 sata putem uspostavljenog jedinstvenog europskog broja za hitne slučajeve – broj 112. Taj broj dogovoren je 29.juna 1991. godine, a omogućava svim građanima sve potrebne informacije a time i aktiviranje svih raspoloživih snaga i sredstava u slučaju izvanrednog stanja. Preko ovog broja vrlo brzo se aktiviraju svi čimbenici, kao i po potrebi i građani koji svojim uključenjem u znatnoj mjeri mogu pomoći smanjenju posljedica. U slučaju odlaska pripadnika civilne zaštite u drugu državu, sve potrebne informacije ostvaruju se već na granici i preko koordinatora te druge države kojoj se pruža potrebna pomoć.

3.1. Mehanizam Zajednice za civilnu zaštitu

Mehanizam Zajednice za civilnu zaštitu i Financijski instrument za civilnu zaštitu zajedno obuhvaćaju tri glavne faze ciklusa upravljanja u katastrofama: prevenciju, spremnost i reagiranje.

Mehanizam Zajednice obuhvaća reagiranje i neke od aktivnosti spremnosti, a Financijski instrument za civilnu zaštitu omogućava aktivnosti na sva tri područja. Ova dva zakonska propisa su komplementarna i zbog toga što Financijski instrument za civilnu zaštitu financira Mehanizam zajednice za civilnu zaštitu.

U Mehanizmu Zajednice sudjeluje 31 država (27 država članica EU i 3 države članice Europskog ekonomskog područja Island, Lihtenštajn i Norveška te Hrvatska). Mehanizam djelovanja zajednice nastoji pojačati suradnju i pomoć potrebnim državama u izvanrednom stanju.

Mehanizam se sastoji od niza elemenata i aktivnosti, uključujući:

identifikaciju interventnih ekipa i druge interventne podrške koja stoji na raspolaganju u zemljama članicama radi interventne pomoći u slučaju katastrofa;

uspostavu i provedbu programa obuke za interventne ekipe i drugu interventnu podršku, kao i za stručnjake za ekipe procjene i/ili koordinacije;

radionice, seminare i pilot projekte o glavnim aspektima intervencija;

uspostavu i po potrebi slanje ekipa za procjenu i/ili koordinaciju;

uspostavu i upravljanje Centra za monitoring i informiranje (Monitoring and Information Centre - MIC), koji je dostupan i sposoban reagirati 24 sata dnevno i raditi za države članice i Europsku komisiju u svrhe Mehanizma;

uspostavu i upravljanje Zajedničkim sustavom za veze i informiranje u slučaju katastrofa (Common Emergency Communication and Information System - CECIS) s ciljem uspostave komunikacije i podjele informacije između MIC-a i kontaktnih točaka u državama članicama;

pridonosnje razvoju otkrivanja i sustavu ranog upozorenja za katastrofe koje mogu ugroziti teritorij država članica, s ciljem omogućavanja brzog odgovora država članica i Zajednice, kao i njihovom uspostavljanju kroz studije i procjene potreba i iskoristivosti tih sustava i kroz aktivnosti koje podupiru međusobno povezivanje i povezivanje s MIC-om i CECIS-om. Ti sustavi uzet će u obzir i razvijati se sukladno postojećim informacijama te izvorima otkrivanja i monitoringa;

podršku državama članicama u dobivanju pristupu resursima opreme i transporta i to:

pružanje i dijeljenje informacija o resursima opreme i transporta koji mogu biti raspoloživi u državama članicama, s ciljem olakšavanja udruživanja takve opreme ili transportnih resursa;

pružanje pomoći državama članicama u identificiranju i olakšavanju njihovog pristupa transportnim resursima koji mogu biti raspoloživi iz drugih izvora, uključujući i komercijalno tržište;

pružanje pomoći državama članicama da identificiraju opremu koja može biti raspoloživa iz drugih izvora uključujući komercijalno tržište;

nadopunjavanje transporta koji osiguravaju države članice, omogućujući dodatne transportne resurse za brzo reagiranje na velike izvanredne situacije;

pružanje potpore konzularnoj pomoći građanima EU-a u velikim izvanrednim situacijama u trećim zemljama u smislu aktivnosti civilne zaštite ukoliko to zatraže konzularne vlasti države članice;

druge aktivnosti pružanja potpore i komplementarne aktivnosti koje su potrebne u okviru Mehanizma.

Države EU često su pogađale različite vrste prirodnih katastrofa, kao i posljedica za koje odgovornost snosi čovjek svojim neodgovornim ponašanjem i djelovanje. U slijedećoj tablici daje se pregled posljedica u državama EU u zadnjih 50 godina

Tablica 1. Prikaz posljedica od katastrofa u posljednjih 50 godina u državama EU

VRSTE KATASTROFA	GODINA	DRŽAVA	BROJ POGINULIH
POTRESI	1953.	Grčka	455
	1976.	Italija	977
	1980.	Italija	2739
	1997.	Italija	11
	1998.	Portugal	8
	1999.	Grčka	138
POPLAVE	1962.	Njemačka	400
	1963.	Španjolska	500
	1973.	Španjolska	359
	1985.	Italija	269
	1992.	Francuska	42
	1997.	Portugal	29
ODRONI ZEMLJIŠTA	1963.	Italija	1759
	1976.	Velika Britanija	144
	1998.	Italija	159
ZRAKOPLOVNE NESREĆE	1988.	Njemačka	70
	1992.	Francuska	87
	1992.	Portugal	58
	1996.	Nizozemska	66
	1997.	Grčka	71
ŠUMSKI POŽARI	2003.	Portugal*	15
	2005.	Španjolska	12
POŽARI	1973.	Danska (Hotel Copenhagen)	35
	1979.	Finska (Virrat)	27
	1981.	Irska (noćni klub)	48
	1995.	Belgija (Hotel Antwerpen)	15
	1998.	Švedska (Gotheburg, diskoteka)	63
TEHNOLOŠKE KATASTROFE	1959.	Danska (požar i eksplozija turističkog broda)	53
	1985.	Španjolska (eksplozija tankera)	32
	1987.	Belgija (nesreća na trajektu)	193
	1988.	Velika Britanija (eksplozija na platformi u Sjevernom moru)	127
	1989.	Engleska (nesreća na stadionu)	95
	1994.	Švedska-Finska-Estonija (potonuće estonskog broda)	865
	1998.	Njemačka (željeznica, Eschede)	101

EU prepušta državama članicama da izabere kakav će sustav razvijati i organizirati, ali sustav mora biti organiziran. Civilna zaštita i sustav zaštite i spašavanja mora imati ustrojbenu samostalnost radi brzog djelovanja svih čimbenika na razini lokalne uprave.

Tablica 2. Prikaz ustroja civilne zaštite u državama EU

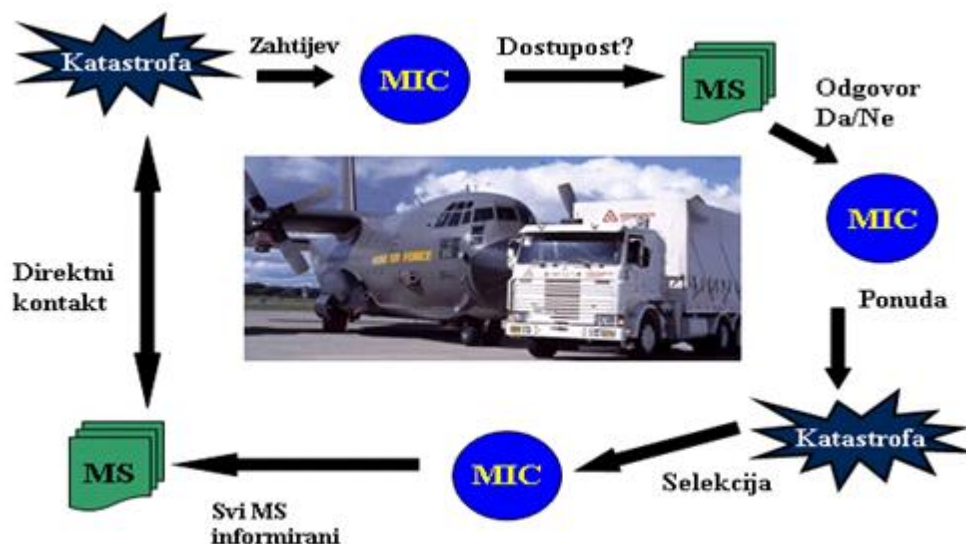
R.B.	DRŽAVA	ČLANICA	NAZIV SLUŽBE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	NADLEŽNO UPRAVNO TIJELO
1.	AUSTRIJA	CE, EAPC, EU, OSCE, UN	Civil Protection and Flying Police	Federal Ministry of the Interior
2.	BELGIJA	CE, EAPC, EU, OSCE, UN, NATO	Centre for Coordination and Crisis Management	Ministry of the Interior
3.	CIPAR	CE, EAPC, EU, UN		Ministry of the Interior
4.	ČEŠKA	CE, EAPC, NATO, EU, UN	Fire Rescue Corps of the Czech Republic	Ministry of the Interior
5.	DANSKA	CE, EAPC, EU, NATO, OSCE, UN	Emergency Management Agency	Ministry of the Interior and Health
6.	ESTONIJA	CE, EAPC, EU, NATO, OSCE, UN	National Rescue Board	Ministry of the Interior
7.	FINSKA	CE, EAPC, EU, OSCE, UN	Rescue Department	Ministry of the Interior
8.	FRANCUSKA	CE, EAPC, EU, NATO, OSCE, UN	Directorate of Civil Defence and Security	Ministry of the Interior
9.	NJEMAČKA	CE, EAPC, EU, NATO, OSCE, UN	Federal Office of Administration – Centre for Civil Protection	Ministry of the Defence – na saveznoj razini, Ministry of the Interior – na razinama sav. država
10.	GRČKA	CE, EAPC, EU, NATO, OSCE, UN	General Secretariat for Civil Protection	Ministry of the Interior
11.	IRSKA	CE, EAPC, EU, OSCE, UN	Department of Defence	Ministry of the Defence
12.	ITALIJA	CE, EAPC, EU, NATO, OSCE, UN	Department for Civil Protection	Ministry of the Interior
13.	LATVIJA	CE, EAPC, OSCE, UN, EU, NATO	State Fire and Rescue Service	Ministry of the Interior
14.	LITVA	CE, EAPC, OSCE, UN, EU, NATO	Civil Protection Department	Ministry of National Defence
15.	LUXEMBURG	CE, EAPC, OSCE, UN, EU, NATO	Civil Protection Authority	Ministry of the Interior
16.	MAĐARSKA	CE, EAPC, OSCE, UN, EU, NATO	National Directorate General for Disaster Management	Ministry of the Interior
17.	MALTA	CE, EAPC, EU, UN	Civil Protection Department	Ministry of Justice and Interior
18.	NIZOZEMSKA	CE, EAPC, OSCE, UN, EU, NATO	Crisis Management and Fire Services Directorate	Ministry of the Interior and Kingdom Relations
18.	NIZOZEMSKA	CE, EAPC, OSCE, UN, EU, NATO	Crisis Management and Fire Services Directorate	Ministry of the Interior and Kingdom Relations
19.	POLJSKA	CE, EAPC, OSCE, UN, EU, NATO	National Civil Defence, National Civil Protection	Ministry of the Interior
20.	PORTUGAL	CE, EAPC, OSCE, UN, EU, NATO	National Service for Civil Protection	Ministry of the Interior
21.	SLOVAČKA	CE, EAPC, OSCE, UN, EU, NATO	Office for Civil Protection	Ministry of the Interior
22.	SLOVENIJA	CE, EAPC, OSCE, UN, EU, NATO	Administration for Civil Protection and Disaster Relief	Ministry of the Defence
23.	ŠPANJOSKA	CE, EAPC, OSCE, UN, EU, NATO	General Directorate for Civil Defence	Ministry of the Interior
24.	ŠVEDSKA	CE, EAPC, OSCE, UN, EU	Swedish Rescue Services Agency	Swedish Rescue Services Agency
25.	V. BRITANIJA	CE, EAPC, OSCE, UN, EU	Civil Contingencies Secretariat	Cabinet Office
26.	BUGARSKA	CE, EAPC, OSCE, UN, EU, NATO	General Directorate for Fire Safety and Civil Protection	Ministry of the Interior
27.	RUMUNJSKA	CE, EAPC, OSCE, UN, EU, NATO	National Committee for Emergency Situations	Ministry of Administration and Interior

Pomoć se ostvaruje preko informativnog centra za monitoring (MIC) koji je u funkciji cjelodnevno. Nakon toga slijede postupci:

MIC nakon prijema zahtjeva za pomoć nacionalnim organizacijama – članicama za pružanje pomoći i uključivanje u istu, nakon toga svaka država pojedinačno odlučuje o mogućnosti uključenja u pružanje pomoći sa svojim snagama i sredstvima,

Nakon koordinacije sa svim državama članicama ICDO, MIC u nekoliko sati obavještava državu kojoj je potrebna pomoć o iskazanim mogućnostima za pružanje pomoći od drugih država,

Države članice će učiniti dostupnim za upotrebu telefonski broj za takve situacije – broj

Slika 6. Prikaz rada MIC

Na ove vrste usluga mogu se oslanjati sve države članice. Da bi sustav što bolje funkcionirao u EU tiskan je Vodič kojim se olakšava brže praktično djelovanje civilne zaštite.

Mehanizam djelovanja zajednice provodi se kroz slijedeće aktivnosti:

priprema,

Pripravnost – mobilizacija,

Odlazak na mjesto događaja u drugu državu,

Rad na terenu,

Napuštanje mjesta intervencije,

Analiza svih provedenih aktivnosti

3.1.1. Priprema pripadnika civilne zaštite za međunarodne misije

Pod pripremama se podrazumijevaju sve aktivnosti sustava civilne zaštite za međunarodno sudjelovanje u akcijama zaštite i spašavanja. Planovima se regulira način upotrebe snaga, opreme i drugih sredstava pri angažiranju u drugoj državi. Samo na takav način moguće su usklađene i pravovremene aktivnosti u provođenju aktivnosti domaćih i međunarodnih snaga u dotičnoj državi. Dakle, svatko mora znati svoj zadatak, kako ne bi došlo do kaosa sa nesagledivim posljedicama. Svi pripadnici koji se uključuju u ovakve aktivnosti moraju završiti treninge i vježbe koje će dočaravati što realnije stanje u slučaju stvarne situacije provođenja i uključenja u zaštitne aktivnosti. Voditi računa da materijalna formacijska oprema i sredstva budu što više standardizirana i kompatibilna čime će se doprinijeti uspješnijoj kvaliteti potrebne pomoći. Sve te okolnosti za pružanje pomoći moraju biti dobro razrađene i riješene putem pisanog dokumenta o sudjelovanje druge države u pomoći.

3.1.2. Pripravnost i mobilizacija snaga civilne zaštite

Planom zaštite i spašavanja definira se strategijski okvir za planiranje postupaka pripravnosti i mobilizacije koje su prema zakonu dužni provoditi nositelji planiranja u području zaštite i spašavanja na operativnim i taktičkim razinama i razrađuje se provođenje pripravnosti, mobilizacije, aktiviranja i narastanja operativnih snaga zaštite i spašavanja. Također je bitno riješiti pitanja viza, dozvola, logističke podrške, te druga pitanja koja se rješavaju temeljem bilateralnih sporazuma između država.

3.1.3. Odlazak u drugu državu na mjesto događaja

Državni organi i rukovodioci nadležnih organa vlasti pripremaju i sprovode sve potrebne radnje i aktivnosti za nesmetani prelazak preko granice i ulazak u dotičnu državu kojoj treba pomoći. Sva papirologija mora se pripremiti za takve aktivnosti bez čekanja na granicama određenih država. Ista procedura treba biti

i pri ulasku u zemlju kojoj treba pružiti potrebnu pomoć. Pri tome na granici dotične zemlje , koordinator za prijem i provođenje mjera i aktivnosti zaštite treba ih dočekati na granici (ili njegov predstavnik).

3.1.4. Rad na terenu

Sve aktivnosti i mjere zaštite provode se na osnovi procjene situacije koja je napravljena od strane države kojoj treba pomoć, i to je polazna osnova za pružanje pomoći od strane druge države s odgovarajućim snagama i sredstvima. Rad se odvija u skladu sa standardnim operativnim postupcima u kojima su točni naznačeni zadaci i obveze svake postrojbe, rukovoditelja i pojedinca. Standarde procedure su procesi koji se provode, ali i dokumentiraju na terenu, kako bi se stečena iskustva dragocjeno koristila u drugim prilikama.

3.1.5. Napuštanje mjesta intervencije

Odmah nakon završene akcije zaštite i spašavanja , i donošenja odluke o prestanku svih aktivnosti snage i sredstva povlače se sa terena na kojima su djelovali, sređuju svoju opremu, sva sredstva i opremu pripremaju za nesmetani povratak u svoju državu. Sve se mora zapisnički evidentirati, radi opravdanja za uništenu i oštećenu opremu i sredstva.

3.1.6. Analiza svih provedenih aktivnosti

Analize svih provedenih aktivnosti mogu se provesti zajednički sa organima i tijelima države kojoj je pružena pomoć, kao i posebno povratkom u svoju državu. Detaljna analiza aktivnosti treba ukazati na sve dobre i loše strane u provedenoj aktivnosti radi otklanjanja svih uočenih nedostataka u tijeku i poslije provedenih aktivnosti.

3.2. Sustav civilne zaštite u državama jugoistočne Europe (JIE)

Cilj provedbe programa aktivnosti na izgradnji sustava civilne zaštite u zemljama JIE je da se sustavi civilne zaštite država na tim prostorima reorganiziraju i transformiraju čime bi dosegli standarde potrebne prije pristupa u regionalne integracijske procese. EU je preporučila nacionalnim vladama slijedeće opcije

za promjene nacionalnih sustava civilne zaštite u organizacijske modele , kao neophodan preduvjet za integracije.

Te opcije su :

Transformacija – napuštanje dosadašnjih organizacijskih oblika civilne zaštite i početak izgradnje novog sustava civilne zaštite;

Provođenje reformi – Izgradnja novog sustava civilne zaštite u državama JIE u nekoliko razvojnih faza,

Optimizacija sustava - Racionalan pristup pri izgradnji i razvoju novog sustava civilne zaštite uz uvažavanje i dogradnju dobrih elemenata starog sustava;

Prilagođavanje starog sustava civilne zaštite novim strukturnim promjenama;

Prihvatanje novog sustava civilne zaštite, usvajanje standarda , usvajanje nove normative regulative u promjenama na zahtjev EU.

Posebno je značajna uloga Saveza za stabilnost JIE u inicijativi za pomoć pri osposobljavanju pripadnika civilne zaštite za angažiranje u brzom djelovanju u katastrofama. Europska komisija zauzela se 3. rujna na 2012. godine na plenarnoj sjednici Europskog parlamenta u Strasbourgu za jačanje kapaciteta EU-a na području civilne zaštite, čija se 'ograničenost' pokazala u nedavnim katastrofalnim požarima u Grčkoj u kojima je poginulo 64 ljudi te drugdje u Europi. 'Povećan broj poziva u pomoć' upućenih iz Grčke, ali i s Cipra, iz Italije, Bugarske, Albanije i Makedonije ovoga ljeta 'doveo je do situacije u kojoj su dosegnute granice kapaciteta za borbu protiv požara iz zraka', istaknuo je u raspravi u Europskom parlamentu europski povjerenik za zapošljavanje i socijalna pitanja Vladimir Špidl. EU bi trebao 'prioritetno razmotriti mogućnost mobilizacije dodatnih kapaciteta i namaknuti sredstva za osiguranje zračnih snaga za borbu protiv požara, bilo obraćanjem trećim zemljama ili privatnom sektoru', rekao je. Ipak, da bi EU usvojio 'ambiciozniji pristup' na tom području, 'potrebna je jednoglasna potpora zemalja članica, a to je u prošlosti često bilo teško postići', napomenuo je Špidla, pozivajući zemlje članice da ulože veće napore kada im se iznesu konkretni prijedlozi. Grčka ministrica vanjskih poslova Dora Bakoyannis predložila je u Bruxellesu da se ponovno razmotri ideja o uspostavi europskih snaga za civilnu zaštitu, što je prije toga iznio bivši francuski ministar vanjskih poslova Michel Barnier. Ideji se usprotivilo nekoliko zemalja članica, uključujući Veliku Britaniju, Njemačku i Nizozemsku, smatrajući kako civilna zaštita treba ostati u nadležnosti zemalja članica, no situacija se promijenila i Grčka je potvrdila da je dobila potporu Španjolske, Portugala i Francuske. Europska suradnja na području civilne zaštite trenutačno se odvija preko Centra za praćenje i informacije pri Europskoj komisiji, koji 24 sata na dan prima upozorenja i pozive u pomoć zemalja pogođenih katastrofama. Grčkim

pozivima u pomoć odazvalo se, primjerice, 12 zemalja članica. Europska komisija također razmatra prijedloge za jačanje kapaciteta EU-a na tom području, iako u nešto skromnijem obliku. Smatra da bi se skupine zemalja mogle specijalizirati za određene vrste rizika, kao što je već slučaj sa Španjolskom, Portugalom, Francuskom i Italijom u slučaju požara.

Na kraju se može zaključiti da uz poštovanje interventne pomoći od drugih država uspješno korištenje mehanizma zajednice omogućava Europskoj uniji da uspješno i koordinirano odgovori na pozive za pomoć od drugih država. Mehanizam zajednice pokazao je kako se putem brze koordinacije na planu civilne zaštite u znatnoj mjeri mogu ublažiti posljedice štetnog djelovanja ratnih razaranja, akcidenata pri tehničko – tehnološkim procesima ili elementarnim nepogodama. Program EU ima 29 raznih vrsta inicijativa i mogućnosti za uspostavljanje značajnije suradnje nacionalnih sustava civilne zaštite u integrirani sustav za izvanredna stanja na razini JIE. EU preporuča svim državama na poštivanju preuzetih obveza koje proizlaze iz deklaracije o održivom razvoju – Agenda 21, iz 1992. Godine, vezane za zaštitu životnog okoliša u svim uvjetima .

4. ZNAČAJ NATO-a U CIVILNOJ ZAŠTITI I IZVANREDNIM SITUACIJAMA

4.1 Uloga NATO-a u slučajevima civilnih izvanrednih situacija

Suradnja u području zaštite i spašavanja 49 država članica Euro-atlantskog partnerskog Vijeća (NATO + PfP države) odvija se u sklopu Uprave za civilno planiranje u izvanrednim situacijama (CEPD). Obzirom da je civilno interventno planiranje multi-dimenzionalno, rukovođenje njime zahtjeva širu suradnju, kako unutar Alijanse, tako i sa osobljem zaduženog za nacionalno civilno planiranje i ostalim međunarodnim organizacijama. Glavno tijelo u području civilnog planiranja je Viši civilni komitet za izvanredno planiranje (SCEPC) a operacionalni instrument koji je na njihovom raspolaganju je Euro-Atlantski koordinacijski centar za krizne odgovore (EADRCC).

4.1.1. SCEPC – Viši civilni komitet za izvanredno planiranje

Svakodnevni posao civilnog planiranja Alijanse provodi se od strane Višeg civilnog komiteta za izvanredno planiranje (SCEPC - Senior Civil Emergency Planning Committee). To je tijelo koje se sastoji od državnih predstavnika koji obavljaju nadzor nad radom koji se provodi u okviru NATO-a. Komitet u praksi ima ulogu političkog i savjetodavnog tijela Sjeverno-atlantskog Vijeća po pitanjima vezanim za civilno planiranje u kriznim situacijama i podršku u slučajevima katastrofa. U sklopu SCEPC-a djeluje 8 odbora:

Odbor za planiranje civilnog zrakoplovstva,

Odbor za planiranje kopnenog transporta,

Odbor za planiranje oceanskog transporta,

Odbor za planiranje hrane i poljoprivrede,

Odbor za industrijsko planiranje,

Odbor za planiranje civilnih komunikacija,

Združeni liječnički odbor,

Odbor za civilnu zaštitu.

Civilno izvanredno planiranje je u prvom redu nacionalna odgovornost zemalja članica. Ipak, široki pristup pitanju sigurnosti, kako je opisano u NATO-ovom Strateškom konceptu iz 1999. godine, prepoznao je civilne intervencije kao moguću prijetnju sigurnosti i stabilnosti. Države se više ne mogu osloniti samo na nacionalna rješenja tokom značajnijih intervencija, imajući u vidu kompleksnu prirodu današnjih prijetnji i nepredvidljivost sigurnosnog okruženja. Iako Ujedinjeni narodi zadržavaju primarnu ulogu u koordiniranju međunarodne pomoći, NATO pruža efektivan forum za korištenje civilnih i vojnih dobara u svrhu postizanje željenog cilja. Prepoznavši potrebu da vojne i civilne zajednice razviju i održavaju jasnu i čvrstu suradnju, civilno planiranje u izvanrednim situacijama u NATO-u usmjereno je na sljedeća područja:

Civilna podrška po članu 5 (kolektivna odbrana) operacija Alijanse;

Podrška operacijama koje nisu dio člana 5 (odgovori na krize);

Podrška nacionalnim vlastima u civilnim intervencijama;

Podrška nacionalnim vlastima u zaštiti stanovništva od efekata oružja za masovno uništenje;

Suradnja sa partnerskim zemljama u pripremama za nošenje sa takvim krizama.

4.1.2. Civilna podrška po članu 5. Alijanse (kolektivna odbrana)

Pozivanjem na član 5. Vašingtonskog ugovora, klauzule o kolektivnoj odbrani NATO-a, civilna podrška vojsci podrazumjeva savjetodavnu ulogu, pri čemu civilni stručnjaci pružaju savjete vojnim autoritetima NATO-a. Ova savjetodavna uloga ostvaruje se u područjima kao što su dekontaminacija toksičnih i industrijskih kemijskih tvari ili civilni transport, bez obzira da li je u pitanju zračni, kopneni ili morski prijevoz. Ta podrška ima za cilj da vojnim autoritetima olakša razvoj i provođenje mjera za efikasnu upotrebu civilnih resursa. Na primjer, u anti-terorističkoj operaciji na Mediteranu, Active Endeavour, civilni eksperti pružali su savjete mornarici o komercijalnim standardima i međunarodnim zakonima koji se tiču pretraživanja brodova. Savjeti i podrška pružaju se prema potrebama. Drugim riječima, vojni zvaničnici NATO-a moraju zatražiti takvu pomoć ukoliko smatraju da je potrebna. Ta podrška se može davati i u miru, te u toku planiranja i izvršavanja operacija. Civilna podrška vojsci unutar civilnog interventnog planiranja ne bi se trebalo miješati sa civilno vojnom suradnjom (CIMIC), koji se tiče interakcije između raspoređenih vojnih snaga, lokalnih vlasti i agencija za pomoć u područjima u kojima se provode operacije u kontekstu konfliktnih situacija ili situacija koje se odnose na prirodne katastrofe. CIMIC

uspostavlja vezu između civilnih aktera, harmonizirajući aktivnosti a u nekim slučajevima vrši raspodjelu resursa, s ciljem bržeg postizanja ciljeva i što veće efikasnosti. Grupa od 350 civilnih stručnjaka, širom euro-atlantskog područja, bira se na osnovu specifičnih oblasti u kojima je najčešće potrebna pomoć vojnim tijelima. Stručnjake iz vladinog sektora ili industrije osiguravaju države članice. Ovi stručnjaci u službi ostaju 3 godine i učestvuju u obuci i odgovoraju na zahtjev za pomoć u skladu sa specifičnim procedurama, poznatim pod nazivom *Sporazum za upravljanje kriznim situacijama u okviru planiranja u slučaju civilnih izvanrednih situacija*.

Katalog civilnih sposobnosti je lista od 13 područja koju čine civilni resursi i stručnjaci na koje se NATO vojna tijela mogu osloniti („reachback capability“). U operacijama odgovora na krizne situacije, ove sposobnosti je preko sustava zapovjedanja, moguće koristiti od razinezapovjednika u zoni operacije, pa sve do najviše strateške razine. Takav sustav omogućava svakom vojnom nivou da, kada je potrebna informacija ili savjet o civilnim pitanjima, uputi zahtjev za pružanje stručne civilne pomoći na brz i jednostavan način. Početkom 2006. godine, Viši komitet za planiranje u slučaju civilnih vanrednih situacija odobrio je **Instrument za brzu procjenu** civilnih potreba i kapaciteta za podršku NATO operacijama i izvanrednim situacijama, sa mogućnošću razmještanja u zoni operacije. Koncept tima za brzo djelovanje nadopunjuje Katalog civilnih sposobnosti i omogućava NATO vojnim tijelima da odgovore na zahtjev oružanih snaga i pozovu stručnjake. Takvi timovi, koje čine civilni stručnjaci iz odbora i komisija za planiranje, mogu biti upućeni na teren kako bi izvršili procjenu civilnih potreba u različitim funkcionalnim oblastima, kao što su transport, komunikacije, civilna zaštita, industrijsko planiranje i snadbijevanje, zdravstvo, prehrana i poljoprivreda.

4.1.3. Podrška operacijama koje nisu dio člana 5 (odgovor na krize)

Operacija odgovora na krize koje ne podpadaju pod član 5. uglavnom se provode u zemljama koje nisu članice NATO-a, kako bi se spriječilo širenje konflikata i destabilizacija zemalja ili regija (npr. Operacije održavanja mira u BiH i na Kosovu). Početkom 1990-ih, NATO se uključio u veliki broj operacija koje se tiču odgovora na krize, djelovanjem čak na tri kontinenta: inicijalno u bivšoj Jugoslaviji u Europi, a kasnije i u Afganistanu i Iraku u Aziji, ali i u Darfuru, regiju Sudana, u Africi. Ove operacije uključivale su širok spektar misija, od suzbijanja kriza do hitnih odgovora na krize. Na primjer, na zahtjev komandanata NATO-a u Afganistanu, civilni eksperti su dali svoje savjete o komercijalnim toksičnim kemikalijama, kao i u toku podrške koju je Alijansa pružala tokom ljetnih Olimpijskih igara u Grčkoj 2004. godine.

4.1.4. Podrška nacionalnim vlastima u civilnim iz vanrednim situacijama

Osiguravanje podrške nacionalnim vlastima u izvanrednim situacijama, prirodnim ili izazvanim od strane ljudi, izvedeno je na ad hoc bazi, po potrebama nacionalnih vlasti u vrijeme krize ili pod izvanrednim okolnostima. Zahtjevi za pomoć od zemalja članica ili partnerskih zemalja adresiraju se Euroatlantskom kriznom koordinacionom centru, koji onda te zahtjeve šalje zemljama članicama i članicama Partnerstva za mir. Centar olakšava koordinaciju prispjelih odgovora kontributora, a potom upućuje ponude za pomoć zemlji koja ju je zahtijevala. Na primjer, ukoliko zemlja zahtijeva hranu i slične potrepštine za stanovništvo, Euroatlantski krizni koordinacioni centar upoređuje ponude za pomoć zemalja kontributora sa potrebama zemlje koja je pomoć zatražila. Na taj način izbjegava se dupliciranje poslova i napora. U određenim slučajevima, dozvola za pružanje pomoći, civilnim vlastima mora doći od strane Sjeverno-Atlantskog vijeća, glavnog tijela za donošenje odluka unutar Alijanse. To se događa kada zahtjev za pomoć uputi određena država koja nije članica NATO-a ili partnerska zemlja, ili u slučajevima kada se koriste kolektivni vojni resursi Alijanse. To je bio slučaj 2005. godine u Pakistanu, državi koja nije ni zemlja članica ni partnerska zemlja, a zatražena je pomoć od Alijanse pri posljedicama velikog zemljotresa u Kašmirskoj regiji.

4.1.5. Podrška nacionalnim vlastima u zaštiti stanovništva od posljedica upotrebe oružja za masivno uništavanje

Kao rezultat terorističkih napada 11. rujna, i kasnije napada u Madridu i Londonu, aktivnosti civilnog interventnog planiranja bile su fokusirane na mjere koje su za cilj imale poboljšanje nacionalnih kapaciteta i civilne pripremljenosti na moguće napade kemijskim, biološkim ili radiološkim sredstvima (CBRN).

U Pragu, 2002. godine, usvojen je *Akcijski plan za civilne intervencije* za zaštitu stanovništva od efekata oružja za masovno uništenje. Kao rezultat, razvijen je inventar nacionalnih kapaciteta za upotrebu u CBRN incidentima (medicinska pomoć, radiološke detekcijske jedinice, aero-medicinske evakuacije). Osim toga, razvijene su smjernice i standardi za EACP države kako bi odredile područja planiranja, treninga i nabavke opreme za prve reakcije na CBRN incidente. Ove aktivnosti doprinijele su povećavanju mogućnosti Alijanse i partnera za pomoć jedna drugoj ako dođe do ovakve vrste napada.

Vijeća i Komiteti za planiranje transporta NATO-a uspostavili su mehanizme za koordinaciju državnih resursa za civilni transport koje bi Alijansa koristila u takvim područjima za masovnu ili medicinsku evakuaciju. NATO je razvio i Memorandum o razumijevanju za olakšavanje vitalnog civilnog međugraničnog transporta kako bi se što više ubrzala i pojednostavila doprema međunarodne pomoći koja je poslana.

EADRCC – Euroatlantski centar za koordinaciju djelovanja u katastrofama

U području odgovora na katastrofe, ključni operativni instrument je Euroatlantski centar za koordinaciju odgovora na katastrofe (EADRCC-Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Center), osnovan u lipnju 1998. godine. On koordinira odgovor NATO zemalja i zemalja partnera na prirodne katastrofe i katastrofe uzrokovane ljudskim faktorom u euro-atlantskom području. U radu EADRCC-a sudjeluju sve članice NATO-a i partnerske države, ukupno njih 49. Odgovor na katastrofe nije jedino područje u koju su uključene partnerske države. Zapravo, većina aktivnosti planiranja za slučaj civilnih izvanrednih situacija provodi se sa državama - partnerima NATO-a, pa se suradnja sa partnerskim državama smatra integralnim dijelom poslova u tom području. Partnerske države imaju svoje predstavnike u Višem civilnom komitetu za planiranje izvanrednih situacija kao i u drugim komisijama i odborima za planiranje. Mnoge partnerske države aktivno sudjeluju, dajući svoj doprinos kroz pružanje civilne podrške vojnim tijelima i stručnog znanja za potrebe Saveza.

Aktivnosti NATO-a koordiniraju se sa drugim međunarodnim organizacijama, kao što su Ujedinjeni narodi, naročito Ured UN-a za koordinaciju humanitarne pomoći (UN OCHA), i Europska unija. Također, od 2001. godine EADRCC ima ulogu u koordinaciji odgovora i upravljanja posljedicama nakon potencijalnih terorističkih napada koji uključuju upotrebu nuklearnih, bioloških, kemijskih ili radioloških (NBHR) tvari. Osim toga, Centar djeluje i kao središnje mjesto za razmjenu informacija o pomoći u katastrofama između država članica EAPC-a. Dio operativne uloge EADRCC-a je planiranje i organizacija velikih međunarodnih terenskih vježbi radi uvježbavanja odgovora u simuliranim prirodnim i drugim katastrofama i upravljanja posljedicama. EADRCC je uspostavio i upravlja Evidencijom državnih sposobnosti za upotrebu u NBHR incidentima, koja omogućava brz pristup ključnim informacijama. Evidencija sadrži informacije o sposobnostima (civilnim i vojnim) koje NATO i partnerske države mogu staviti na raspolaganje državnim vlastima kao koordiniran doprinos radi zaštite civilnog stanovništva u slučaju NBHR incidenta (zdravstvena pomoć, postrojbe za otkrivanje radioloških tvari, zračna/zdravstvena evakuacija).

Procedure za pružanje pomoći od strane NATO-a

Pomoć od NATO-a nije moguće očekivati direktno, ali je to provodivo bilateralno (na osnovu sporazuma o pružanju pomoći u snagama i sredstvima države članice NATO-a državi nečlanici), ili upućivanjem zahtjeva Glavnom tajniku NATO-a za pomoć državi nečlanici NATO-a putem neke od međunarodnih organizacija (UNOCHA, MFCK-CP ili Svjetske zdravstvene organizacije- WHO, ili pak UNHCR, i sl.). Ova suradnja zasniva se na osnovu Povelje UN-a i smjernica o vojnoj i civilnoj odbrani (MCDA) iz Osla, te NATO-ovih strateških dokumenata kao i operativnih dokumenata (zasnovanim na Smjernicama iz Osla):

«Standardne operativne procedure za suradnju u pružanju pomoći u katastrofi u doba mira», iz 1953. godine;

«Politika pomoći u katastrofi u doba mira», odobrenu od Sjeverno-atlantskog vijeća, 1995. godine;

«Euro-atlantska sposobnost odgovora na katastrofe», (kojim su spostavljeni mehanizmi odgovora na katastrofe-EADRCCiEADRU), odobrena od Euro-atlantskog partnerskog vijeća svibnja 1998. godine;

«Standardne operativne procedure za Euro-atlantski centar za koordinaciju djelovanja u katastrofi (EADRCC)» i *«Standardne operativne procedure za upotrebu EADRU u međunarodnoj pomoći u katastrofi»* iz lipnja 1998. godine.

Suradnja sa partnerskim državama

Partnerske države, koje imaju veze sa NATO-m kroz različite oblike suradnje značajno su doprinijele civilnom interventnom planiranju i pripremljenosti kapaciteta u slučaju kriza. Zemlje Euro-atlantskog partnerskog vijeća predstavljene su u Vijećima i Komitetima civilnog interventnog planiranja Alijanse. Osim toga uključene su i u aktivnosti koje se tiču edukacije i treninga. Civilno interventno planiranje je, između ostalog, i jedna od glavnih komponenti Mediteranskog dijaloga NATO-a. Pored toga što se održavaju periodični zajednički sastanci između predstavnika država učesnica Mediteranskog dijaloga i Višeg civilnog komiteta za izvanredno planiranje, te državce su pozvane i da sudjeluju u aktivnostima koje se tiču civilnog planiranja, uključujući i treninge, tečajeve i seminare. Nakon Samita u Istanbulu 2004. godine. na kojem je istaknuta potreba za daljom ambicioznijom i proširenijom suradnjom sa državama Mediteranskog dijaloga, suradnja u odgovorima na krize i civilno interventno planiranje je postalo sve značajnije.

Od 2004. godine, suradnja na civilnom planiranju još je više proširena kako bi se uključile i zemlje koje su sudjelovale u Istanbulskoj inicijativi za suradnju.

4.2. Bilateralna suradnja

Republika Hrvatska podupire povezivanje na međunarodnom planu kroz zajedničko djelovanje država i međunarodnih organizacija na području zaštite i spašavanja od prirodnih i civilizacijskih katastrofa s ciljem očuvanja sigurnosti i zaštite života ljudi, materijalnih dobara i okoliša. Osnovni cilj i predmet međunarodnih sporazuma iz područja zaštite i spašavanja je reguliranje suradnje između ugovornih strana u području prevencije, pripravnosti, pružanju pomoći i uklanjanju posljedica katastrofa. Međunarodni važeći sporazumi o suradnji u području zaštite i spašavanja koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom RH i objavljeni u Narodnim novinama, čine dio unutarnjeg pravnog poretka RH, a po pravnoj snazi su iznad zakona.

Temeljna područja suradnje koja su pokrivena bilateralnim sporazumima uključuju:

planiranje i provedbu preventivnih mjera za zaštitu od poplava, potresa, požara, plovidbenih nezgoda, radioloških opasnosti te industrijskih i drugih civilizacijskih nesreća;

međusobno obavješćavanje o opasnostima, nastanku i posljedicama katastrofa;

međusobnoj pomoći pri zaštiti, spašavanju i uklanjanju posljedica katastrofa;

suradnji pri obrazovanju i osposobljavanju pripadnika civilne zaštite, vatrogasaca i drugih pripadnika spasilačkih ekipa i stručnjaka za zaštitu i spašavanje te organiziranju i provedbi zajedničkih vježbi za zaštitu i spašavanje;

razmjeni znanstvenih i tehničkih podataka bitnih za zaštitu od katastrofa;

suradnji pri razvitku i proizvodnji opreme za spašavanje.

Bilateralna suradnja odvija se i s drugim državama s kojima nije potpisan bilateralni međudržavni sporazum, kroz razne specijalizirane programe i projekte.

4.3. ZNAČAJ NATO-a U CIVILNOJ ZAŠTITI I IZVANREDNIM SITUACIJAMA

Budući se situacija u svijetu stalno mijenja, stanovništvo zemalja članica NATO-a i Programa partnerstvo za mir je izloženo raznim rizicima (teroristički napadi kemijskim, biološkim i nuklearnim oružjem, ali i prirodne katastrofe, kao npr. zemljotresi i poplave, i druge katastrofe koje predstavljaju ozbiljnu prijetnju civilnom stanovništvu).

U sklopu planiranja za slučaj civilnih izvanrednih stanja (CEP), NATO vrši prikupljanje, analizu i razmjenu informacija o planiranju na nivou država, kako bi se osigurala što efikasnija upotreba civilnih resursa u izvanrednim situacijama, u skladu sa ciljevima Saveza. To omogućava saveznicima i zemljama partnerima da pomognu jedni drugima u pripremi i saniranju posljedica kriza, katastrofa i sukoba.

4.2.1. Koji su razlozi NATO uključenosti u aktivnosti planiranja

NATO je uvijek posvećivao veliku pažnju zaštiti civilnog stanovništva, svjestan činjenice da se kapaciteti za zaštitu stanovništva u eventualnom sukobu mogu iskoristiti i za zaštitu od posljedica prirodnih i drugih katastrofa. Zbog asimetrične prirode današnjih prijetnji, zemlje se više ne mogu samostalno nositi sa posljedicama izvanrednih situacija. Ovakva međuzavisnost zahtijeva međunarodni pristup, a NATO je dobar forum za diskusije o najboljim mogućim odgovorima na ove izazove, individualnim i kolektivnim, zasnovanim na solidarnosti. Zbog toga, NATO-ov program planiranja za slučaj civilnih izvanrednih situacija prerastao je u nosioca suradnje sa zemljama partnerima, i predstavlja jednu od ključnih karika u području civilne zaštite i saniranju posljedica, posebno u slučaju eventualnih terorističkih napada.

Civilna sredstva i kapaciteti mogu biti veoma koristan dio vojnih operacija. S druge strane, vojna sredstva i kapaciteti su često veoma važan čimbenik operacija pružanja humanitarne i druge pomoći civilnom stanovništvu. Zbog svega navedenog, bliska suradnja između vojnih i civilnih struktura je od posebnog značaja.

4.3.1. Međusobna korelacija NATO - organi države tražitelja pomoći

Svaka zemlja je odgovorna za zbrinjavanje žrtava i pružanje pomoći u izvanrednim situacijama koje se dogode na njenom teritoriju. Shodno tome, planiranje za slučaj civilnih izvanrednih situacija je prvenstveno odgovornost država i državna sredstva uvijek ostaju pod državnom kontrolom. Ako, međutim, obim i trajanje nekih katastrofa nadilaze sposobnosti pogođene zemlje, njihove posljedice mogu se osjetiti i daleko izvan nje.

NATO, kao forum za usporedbe i analize državnih programa, osigurava da planovi i procedure budu operativni i potrebna sredstva za zajedničko djelovanje u izvanrednim situacijama dostupna. Kroz posebne aranžmane za upravljanje krizama, Program planiranja za slučaj civilnih izvanrednih stanja podržava NATO proces i organizaciju upravljanja djelovanjem u krizama. Temeljni dio tih aranžmana je upotreba oko 360 civilnih stručnjaka iz industrije, poslovnog sektora, vlade i drugih javnih ustanova koji pružaju savjete u vezi efikasne upotrebe civilnih resursa u krizama. Instrumenti koje vojni planeri mogu koristiti po potrebi uključuju i civilne sposobnosti. Upotreba civilnih sredstava za podršku ili u okviru same vojne operacije, prvenstveno za razmještanje trupa i uspješnu podršku na terenu, predstavlja važan dio funkcije planiranja za slučaj civilnih izvanrednih situacija. Pri planiranju ili izvođenju NATO operacija, NATO vojni planeri se uvijek obraćaju civilnim stručnjacima za savjet. Spisak civilnih sposobnosti daje informacije o relevantnim područjima stručnosti koje mogu biti stavljene na raspolaganje NATO vojnim planerima za operacije pružanja pomoći u katastrofama.

Kako vojni i civilni sektor trebaju razviti i održavati dobru suradnju, NATO program planiranja za slučaj civilnih izvanrednih situacija fokusira se na pet sljedećih područja:

Civilna podrška savezničkim operacijama,

Podrška operacijama koje nisu obuhvaćene Sporazumom,

Podrška državnim vlastima u civilnim izvanrednim situacijama.

Podrška državnim vlastima u zaštiti stanovništva od posljedica upotrebe oružja za masovno uništenje,

Suradnja sa čimbenicima države.

4.3.2. Planiranje za civilne izvanredne situacije u NATO-u

Svakodnevne aktivnosti u sklopu Programa planiranja za slučaj civilnih izvanrednih situacija određuje Viša komisija za planiranje za slučaj civilnih izvanrednih situacija (SCEPC - *Senior Civil Emergency Planning Committee*), koju čine državni predstavnici zaduženi za nadzor ovih aktivnosti u NATO-u. Prema odlukama Sjeveroatlantskog vijeća, pored redovnih sastanaka Komisija ima i polugodišnje plenarne sjednice. Zbog velikog interesa država partnera za planiranje za slučaj civilnih izvanrednih situacija, velik broj sastanaka SCEPC-a se održava u formatu Euro atlantskog partnerskog vijeća (EAPC - *Euro-Atlantic Partnership Council*) kojima prisustvuju sve zemlje članice i partneri.

Ova tijela savjetuju SCEPC o pitanjima u vezi kriza i pomažu NATO-vim vojnim strukturama i državama da pronađu i održe aranžmane za efikasnu upotrebu civilnih resursa. Na primjer, odbori i komisije za transport zaduženi su za identifikaciju komercijalno dostupnih sredstava za kopneni i zračni transport, kao i infrastrukturu, kako bi se u slučaju potrebe osigurao ekonomičan i brzo dostupan transport za operacije.

5. ZAKLJUČAK

Civilna zaštita predstavlja organiziranu djelatnost stanovništva, organizacija i državnih tijela radi smanjenja štetnih posljedica neprijateljskog ratnog djelovanja i radi održavanja i obnavljanja infrastrukture, uređaja i službi bitnih za život stanovništva.

U mnogim zemljama zadaća civilne zaštite je i zaštita od elementarnih nepogoda (poplava, potres, požar) i drugih nepogoda.

Za pružanje pomoći organiziraju se različite službe: protupožarna, spasilačka, sanitetska i tehnička.

Mjere zaštite i spašavanja obuhvaćaju: sklanjanje stanovništva i dobara, evakuaciju, zbrinjavanje ugroženoga i nastralog stanovništva, zamračenje, maskiranje, radiološko-biološko-kemijsku dekontaminaciju, spašavanje od rušenja, poplave, požara i eksplozija, pružanje prve medicinske i veterinarske pomoći, te održavanje reda i sigurnosti.

U Republici Hrvatskoj do 1993. godine civilna zaštita bila je u nadležnosti Ministarstva obrane, a zatim u sklopu Ministarstva unutarnjih poslova, a danas je u nadležnosti Državne uprave za zaštitu i spašavanja. Republika Hrvatska uključena je u međunarodnu organizaciju civilne zaštite. Dan civile zaštite u Republici Hrvatskoj obilježava se temeljem odredbi Zakona o sustavu civilne zaštite 1. ožujka, na isti datum kada se obilježava i međunarodni dan civilne zaštite.

Civilna zaštita je humana i otvorena sposobnost čija djelatnost nije zatvorena državnim granicama. Zato je bitno stalno unapređivati bilateralne kontakte, te stalno participirati u radu međunarodnih organizacija na području civilne zaštite u cilju pružanja i primanja međunarodne pomoći u katastrofama.

Glavna uloga mehanizma međunarodne civilne zaštite je olakšati suradnju država članica u slučaju ugrožene sigurnosti. Međunarodna civilna zaštita usmjerena je primarno na zaštitu ljudi, imovine, te okoliša uključujući kulturnu baštinu. Prevencija, pripravnost i odgovor u slučaju katastrofe tri su glave faze kako bi se navedeni mehanizam što bolje provodio na međunarodnoj razini.

6. POPIS SLIKA

Slika 1. Međunarodni znak civilne zaštite

Slika 2. Prikaz osobne karte za osoblje civilne zaštite

Slika 3. Organizacijski prikaz rada ICDO

Slika 4. prijedlog ICDO za organizaciju civilne zaštite u nacionalnim okvirima

Slika 5. Zgrada EU u Briselu

Slika 6. Prikaz rada MIC

7. POPIS LITERATURE

- Bešker M: Ostvarivanje civilne obrane, Pregledna studija, Suvremeni sistem civilne obrane, Zagreb, 1992.
- Ruić V: Ponašanje ljudi u izvanrednim i katastrofalnim situacijama, Zagreb, FPN, 1984.
- Vučinić, Z.: Međunarodno ratno i humanitarno pravo, VIZ, Beograd, 2001.
- Vučinić, M.: Pripreme i izvođenje evakuacije stanovništva, Civilna zaštita 1989/1
- Zvonarević M: Čovjek u zaštiti i spašavanju, Zagreb, Školska knjiga, 1986.
- <http://sr.wikipedia.org>
- <http://www.srbijanet.rs>
- <http://www.prezentacije.mup.guv.rs>
- <http://www.abrasmedia.info>
- <http://www.katarina.noaa.gov>